

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra anglistiky

2005

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Téma školy v příbězích J. K. Rowlingové o Harry Potterovi

Knihovna JU - PF

3 1 1 5 1 7 1 6 6 8

Vypracovala: Taťána Lazarová

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Kamila Vránková, Ph.D.

Anotace

Diplomová práce "Téma školy v příbězích J. K. Rowlingové o Harry Potterovi" se zabývá interpretací jednoho z nejčtenějších děl současné anglické literatury pro děti a mládež s důrazem na analýzu základního tématu školy.

Úvodní kapitola pojednává o historickém vývoji „school story“ od jeho počátků až do poloviny dvacátého století.

Druhá kapitola se věnuje charakteristice prostředí kouzelného a obyčejného světa.

Následující kapitola je zaměřena na obraz internátní školy, zejména na analýzu významu tématického spojení magie s reálným školním prostředím.

Čtvrtá kapitola se věnuje charakteristice postav.

Poslední kapitola se zabývá obrazem školy ve vztahu ke stěžejnímu konfliktu dobra a zla.

Annotation

This diploma thesis, entitled "The Topic of School in J. K. Rowling's Stories about Harry Potter", deals with the interpretation of the most popular work of a current English literature for children and young readers with an emphasis on the basic topic of school.

The first chapter concerns the historic line of *school story* from its beginnings to the middle of the twentieth century.

The second chapter is devoted to the features of the setting of the magical and ordinary world.

The following chapter focuses on the image of boarding school, especially on the analysis of the links between magic and the reality of the school environment.

The fourth chapter is devoted to particular features of the characters.

The last chapter considers the image of school in its connection with the crucial conflict of good and evil.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma "Téma školy v příbězích J. K. Rowlingové o Harry Potterovi" vypracovala samostatně, pod odborným dohledem své vedoucí DP, PhDr. Kamily Vránkové, Ph.D.

V Českých Budějovicích dne 12. 12. 2005

Tatána Lazarová

Tatána Lazarová

1. Průběh a obsah práce

1.1. Charakteristika předmětu

1.1.1. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.2. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.3. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.4. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.5. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.6. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.7. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.8. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.9. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.10. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.11. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.12. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.13. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.14. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.15. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.16. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.17. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.18. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.19. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.20. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.21. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.22. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.23. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.24. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.25. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.26. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.27. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.28. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.29. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

1.1.30. Úvodní kapitola: Úvodní slovo

Děkuji vedoucí této diplomové práce PhDr. Kamile Vránkové, Ph.D. za cenné rady a doporučení odborné literatury.

Obsah:

ÚVOD.....	8
1. Příběhy ze školního prostředí.....	10
2. Charakteristika prostředí.....	13
2. 1. Svět „mudlů“ kontra svět čarodějů.....	13
2. 2. Kouzelná místa.....	16
2. 2. 1. Příčná ulice (Diagon Alley).....	16
2. 2. 2. Brumbálova pracovna.....	17
2. 2. 3. Zapovězený les (Forbidden Forest)	17
2. 2. 4. Hagridova bouda.....	18
2. 2. 5. Prasinky (Hogsmeade)	19
2. 2. 6. Obrtlá ulice (Knockturn Alley)	20
2. 3. Magické přechody mezi světy.....	21
3. Škola čar a kouzel v Bradavicích.....	26
(The School for Witchcraft and Wizardry in Hogwarts)	
3. 1. Magie ve škole.....	26
3. 2. Vyučování.....	30
3. 3. Význam času.....	35
3. 4. Problematika pohlaví.....	37
3. 5. Famfrpál (Quidditch)	38
4. Charakteristika postav.....	40
4. 1. Harry Potter.....	40
4. 1. 1. Osobnost, vlastnosti, vývoj.....	40
4. 1. 2. Harry jako hrdina.....	45

4. 2. Spolužáci.....	48
4. 2. 1. Hermiona Grangerová (Hermione Granger)	48
4. 2. 2. Ronald Weasley.....	50
4. 2. 3. Draco Malfoy.....	51
4. 3. Učitelé.....	53
4. 3. 1. Albus Brumbál (Albus Dumbledore)	53
4. 3. 2. Zlatoslav Lockhart (Gilderoy Lockhart)	54
4. 3. 3. Minerva McGonagallová (Minerva McGonagall)	55
4. 3. 4. Severus Snape.....	56
5. Konflikt dobra a zla.....	58
5. 1. Podstata konfliktu.....	58
5. 2. Národnostní konflikt.....	59
5. 3. SPOŽÚS (SPEW)	61
5. 4. Harry kontra Voldemort.....	61
5. 5. Relativita dobra a zla.....	62
ZÁVĚR.	64
SUMMARY.....	69
POZNÁMKY.....	71
BIBLIOGRAFIE.....	74
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA.....	76

Úvod

Série Joanne Kaithleen Rowlingové o Harry Potterovi se stala v posledních letech jednou z nejčtenějších knih žánru fantasy. I když je určena zejména dětem a dospívajícím, našla si své příznivce i mezi dospělými. Ve svých příbězích spojila Rowlingová realistickou tradici školních příběhů s fantazijním světem. Tato diplomová práce se pokusí objasnit příčiny autorčiny popularity, její přínos k tradici „school story“ a skryté významy magie, hlavně v souvislosti se školním prostředím.

Úvodní kapitola pojednává o vývoji „school story“, na jehož tradici Rowlingová navazuje. Vývoj tohoto žánru je sledován od jeho počátků ve čtyřicátých letech devatenáctého století až do poloviny století dvacátého.

Druhá kapitola se věnuje analýze prostředí, ve kterém se příběh odehrává. Zaměřuje se na zjištění podobnosti a rozdílosti reálného světa a světa magie a na způsob jejich prolínání. Prostor je věnován i jednotlivým místům magického světa, která mají buď přímou, nebo nepřímou souvislost s Bradavickou školou.

Další kapitola je založena na interpretaci tématického spojení magie s popisem realistického školního prostředí. Základním rysem díla Rowlingové není totiž samotná magie. Ta pouze slouží k upoutání čtenářovy pozornosti, ale důležité je morální poselství, které je za ní skryto.

Čtvrtá kapitola charakterizuje jednotlivé postavy. Z důvodu velkého množství postav bylo možné se soustředit pouze na postavy hlavní. Pozornost je věnována zejména hlavnímu hrdinovi, jeho osobnostnímu vývoji v jednotlivých dílech, ale i zobrazení Harryho jakožto typického kladného hrdiny.

Střet dobra a zla je základním motivem dobrodružné a fantasy

literatury. Náplní závěrečné kapitoly je tedy tento stěžejní konflikt, zároveň se však tato kapitola zabývá i dalšími motivy s tímto konfliktem souvisejícími.

1. Příběhy ze školního prostředí

Motiv Školy čar a kouzel v Bradavicích vychází z tradice příběhů o internátních školách. Ačkoliv ve skutečnosti jsou tyto školy postupně nahrazovány školami denními a daný námět se tedy může zdát zastaralý, Rowlingová mu spojením s tématem nadpřirozena dodává přitažlivost a oslovuje tak množství čtenářů.

Raným příkladem „school story“ je poslední díl čtyřdílného cyklu *The Playfellow* Harriet Martineau. Vyšel pod názvem *The Crofton Boys* v roce 1841. Avšak autorem, který určil a zpopularizoval formu „school story“, byl Thomas Hughes. Ve svém díle *Tom Brown's Schooldays* (1857) ukázal, jak lze rozvinout zdánlivě omezené schéma. Vykreslil zkušenosti, které mohou být pro mnoho dětí známé, a věnoval se také závažným otázkám jako je proměnlivá povaha přátelství, důležitost skupin stejného věku a problematika jednání s dospělými. Stejně otázky řeší další slavné dílo druhé poloviny devatenáctého století – *Eric, or, Little by Little: A Tale of Roslyn school* (1858) F. W. Farrarea. Když dvanáctiletý hrdina Eric nastoupí do Roslyn school, je pravdomluvný a čestný, postupně však podléhá různým pokušením, což nakonec vede k jeho záhubě. O popularitě *Erica* svědčí, že byl vydán šestatřicetkrát ještě za autorova života.

Poté, co byl vydán v roce 1870 „Education Act“, který poskytl základní vzdělání pro všechny bez rozdílu, zvýšil se potencionální počet čtenářů tohoto druhu fikce. Vydavatelé proto začali propagovat některé knihy jako „school stories“, protože čtenáři měli již jasnou představu, co by takové příběhy mohly obsahovat.

Příběhy ze školního prostředí se také objevovaly v různých levných a napínavých chlapeckých časopisech (často nazývaných

„penny-dreadfuls“), například seriál George Emmetta „Boys of Bircham School“, který byl vydáván v *Young Englishman's Journal* v roce 1867.

Mezi těmi, kdo se o „penny-dreadfuls“ zajímali, byl Talbot Baines Reed. A byl to právě tento zájem, spolu s vlivem Hughese a Farraea, který dal vzniknout Reedově nejslavnější knize, *The Fifth Form at St Dominic's*. Reed pravidelně přispíval do *Boy's Own Paper* a jeho tvorba z osmdesátých let devatenáctého století měla velký význam pro další vývoj „school story“.

S postupným zaváděním vzdělání pro dívky vznikaly také „school story“ určené čtenářkám. Nejvíce plodnou autorkou byla L. T. Meadová, která je nejvíce známá dílem *A World of Girls: The Story of a School* (1886). Její postavy jsou ale ještě ovlivněny viktoriánskou morálkou a dívky jsou připravovány hlavně na roli manželek a matek.

Po druhé světové válce se žánr „school story“ změnil a začal také zabírat menší místo na knižním trhu. Stále vznikala významná díla, například romány Antonie Forestové *Autumn Term* (1948) a *End of Term* (1959). Byla však soustředěna na životy a dobrodružství privilegovaných dětí v drahých obytných školách, a proto se začaly objevovat snahy, které chtěly překlenout propast mezi smyšlenými školami a skutečnými životy doma a v denní škole, týkající se většiny dětí.

Autorem, jenž posunul „school story“ do moderních časů, je Geoffrey Trease. Jeho největším přínosem je série příběhů „Bannermere“. První kniha, *No Boats on Bannermere* (1949), popisuje osudy skupiny školních přátel, kteří vyrůstají v Lake District. Avšak nejlepším příkladem nové „school story“ je *The Otterbury Incident* (1948) C. Day Lewise. Děj se odehrává po válce v malém městečku, kde děti ze školy odhalí zločiny podvodníků.

Jedním z důvodů přitažlivosti „school stories“ je jistota, kterou internátní školy poskytují:

Younger children in particular like a world which is largely predictable, as real life often is not, and a system whose parametres are known – a feeling heightened in an age when family life is less secure.¹⁾

Podle Julie Eccleshare prostředí internátní školy vylučuje složitost rodinných vztahů, jako jsou rozvody, sourozenecká rivalita a hádky, zvykání si na nevlastního rodiče apod. Hádky se spolužáky či dokonce učiteli většinou nevykazují takovou emocionální vypjatost jako v rodině.

V příbězích J. K. Rowlingové zesiluje společný život žáků vědomí pospolitosti a vzájemné pomoci. Každý reprezentuje svou kolej; škola je úzce uzavřenou komunitou, kde jednání jednoho člověka ovlivní druhé. Pomoc přátel je tak důležitým faktorem při porážce zla v každém díle.

2. Charakteristika prostředí

2.1. Svět „mudlů“ kontra svět čarodějů

V příbězích o Harry Potterovi existují dva světy, které jsou podobné i odlišné. Podobnost může dokazovat fakt, že popisuje-li Rowlingová obyčejný svět, využívá nadsázky a parodie. Všední realita Dursleyových tak hraničí s rovinou fantazie.

Ačkoliv oba světy mají své kouzlo, svět „mudlů“ (mugles) působí nudně a konvenčně, zatímco svět čarodějů je pestrý a rozmanitý. Záleží však na úhlu pohledu. Pro Harryho je kouzelnický svět něčím novým, vzrušujícím a také bezpochyby lepším, což je umocněno tím, že se alespoň na čas zbaví nenáviděných Dursleyových. Pan Weasley je naopak fascinován světem „mudlů“ a vším, co s ním souvisí:

‘Fascinating!’ he would say, as Harry talked him through using a telephone. ‘Ingenious, really, how many ways Muggles have found of getting along without magic.’

Hlavními představiteli obyčejného světa jsou Dursleyovi, kteří mají spoustu špatných vlastností a představují víceméně záporné postavy. Toto úzké vymezení by mohlo vést k mylné domněnce, že čarodějnický svět je lepší. Magický svět je však světem, který ustrnul ve svém konvenčním myšlení a který je plný předsudků zejména ohledně postavení, peněz a původu. I tady se vyskytují negativní postavy – Draco je vychloubačný jako pan Dursley, Voldemort je chamtivý jako Dudley atd. Tyto světy nejsou protikladné, ale paralelní, žádný ze světů není lepší a žáci se musí naučit toleranci. Tento problém řeší autorka ve druhém

díle, kdy se napětí mezi těmito dvěma světy vyostřuje v konfliktu mezi kouzelníky „čisté krve“ a kouzelníky ze smíšených či „mudlovských“ rodin. Rowlingová se snaží ukázat nesmyslnost diskriminace minoritní skupiny. Čarodějové se svou nesnášenlivostí v podstatě neodlišují od „mudlů“. Tato podobnost vychází také z toho, že oba světy existují současně v čase i v prostoru na rozdíl od jiných fantazií, například C. S. Lewise nebo J. R. R. Tolkiena, jejichž fantazijní světy Narnie a Středozemě jsou zcela odtržené od každodenní reality.²⁾

Přístup čarodějů k „mudlům“ je většinou humorný a tolerantní. Naopak Dursleyovi se považují za něco víc, protože sami sebe hodnotí jako „normální“. Jejich pocit nadřazenosti umocňuje Harryho rozčarování z obyčejného světa.

Čtenář se s kouzelnickým světem seznamuje nejdříve v náznacích, což probouzí jeho zvědavost. S výjimkou první kapitoly je magický svět odkrýván prostřednictvím Harryho pohledu. Čtenář vidí pouze to, co vidí Harry, a může se tak identifikovat s tím, co hrdina cítí, protože stejně jako on vstupuje do neznámého světa. Harry poznává magii postupně. Jeho prvotní ignorance se mění v přijetí existence magie a následně v její zvládání.

Svět čarodějů je humánnější než svět obyčejný. Harryho jídelníček a pohodlí (krb, horká čokoláda) kontrastuje se strádáním hladem u Dursleyových. Ve škole se také nepoužívají fyzické tresty (ačkoliv si to Filch usilovně přeje), kromě 5. dílu, kdy ale cílem není přímo Harryho trest, nýbrž snaha Umbridgové podrobit jej své vůli:

He looked back at the parchment, placed the quill on it once more, wrote I must not tell lies, and felt the searing pain on the

back of his hand for a second time; once again, the words had been cut into his skin; once again, they healed over second later.³⁾

Většina míst magického světa působí útulně. Jedná se o malý, ale ucelený svět, nabízející vše potřebné pro život.

Zatímco kouzelníci si jsou existence „mudlovského“ světa vědomi, obyčejní lidé nemají o čarodějích ani ponětí. Ti se také snaží, aby to tak zůstalo, protože vědí, že by „mudlové“ byli zděšení čímkoliv, co nejde vysvětlit pomocí vědy, jejich pojmů a konvencí. I sám reálný svět jako by s nimi nechtěl mít nic společného – domy, lampy a auta uskakují, když ulicí projíždí kouzelný autobus. Kouzelníci se snaží o co nejmenší narušení obyčejného světa a o co největší utajení světa magického, proto také existují postihy za provádění žertíků, které by mohly přítomnost magie „mudlům“ odhalit.

Prolínání obou světů vystupuje nejostřeji v pátém díle – mozkomorové se objeví v Zobí ulici (Privet Drive), paní Figgová je odhalena jako čarodějnice, teta Petunie ví o existenci Azkabanu a strýc Vernon se vyptává na ministerstvo magie. Principy, o kterých si Harry myslel, že jsou specifické pro každý z jeho světů, přecházejí z jednoho do druhého s neočekávanou lehkostí.

Existence dvou světů nemajících přesnou hranici, která by je oddělila, může vést k myšlence, že kouzelný svět je jen výplodem snové fantazie dítěte, které se snaží uniknout kruté realitě. Tuto myšlenku podporuje Colin Manlove.⁴⁾ Ačkoli je tato představa v souladu s tím, že Harry je v novém světě šťastný a má úspěchy ve škole i v boji proti zlu, svět Rowlingové je mnohem komplexnější, než aby mohl být vytvořen pouhou dětskou myslí. Manlovovu pojetí navíc odporuje i setkání se smrtí, která zcela jistě nespadá do ideálního světa, jaký si představuje dítě.

Harry patří do obou světů. V obyčejném světě se však necítí šťastný a poté, co pozná svět kouzelníků, touží zůstat pouze v něm. Paradoxně je nejvíce zranitelný právě ve světě magie, který považuje za svůj pravý domov.

2.2. Kouzelná místa

2.2.1. Příčná ulice (Diagon Alley)

Příčná ulice představuje další autorčin kompletní malý svět, který je zároveň nezbytný pro hladký chod Bradavic. Každý žák zde nakoupí nezbytné věci do školy. Harryho seznam pomůcek naznačuje svět, do kterého hodlá teprve vstoupit. Příčná ulice tak představuje jakýsi předstupeň Bradavic, je to první vstup Harryho i čtenáře do magického světa.

Protože je Příčná ulice nákupním centrem, vyskytují se zde známé instituce, jako je knihkupectví, banka a obchod s oděvy, které však autorka přetvořila ve velmi zábavná magická místa.

Někteří prodavači a pracovníci plní určitou symbolickou funkci. Gringottova banka je například řízena skřety (goblins), kteří se pro svůj ambivalentní vztah k dobru a zlu dokonale hodí pro práci s penězi. Obchodníci se k dětem chovají s uctivostí, někdy možná až servilností, která jako by spadala do minulých století. Navazují tak na bohatou historii Bradavic; odkazy na minulost tvoří podstatnou část díla Rowlingové. Důvodem úslužného chování prodavačů je však bohužel opět diskriminace. Tak jako byl v minulých dobách vítán v obchodě raději movitý zákazník, patří i někteří mladí kouzelníci do privilegované skupiny uvnitř magického světa.

2.2.2. Brumbálova pracovna

Brumbálova pracovna stojí zdánlivě mimo prostředí školy. Bez hesla se do ní nelze dostat a tato nedostupnost vytváří kolem Brumbála téměř božskou auru. Tento dojem však mizí v průběhu jednotlivých dílů. Důvodem, proč vstup do této pracovny není povolen všem žákům, je pravděpodobně velké množství magie, která se v ní soustřeďuje (např. pohyblivé obrazy minulých ředitelů, myslánka (Pensieve), Moudrý klobouk (Sorting Hat) atd.). Harry je jediným žákem, který Brumbála navštíví každý rok. Jejich rozhovory upevňují pouto, jež je spojuje již od Harryho narození. Brumbál Harrymu zajistil život u příbuzných, byl také prvním kouzelníkem, kterého Harry poznal, i když pouze prostřednictvím kartičky z čokoládové žabky. A v neposlední řadě je poutá Fawkes, Brumbálův kouzelný fénix, jehož pero má Harry v hůlce. Brumbál představuje pro Harryho také spojení s minulostí, ať už prostřednictvím otevřeného rozhovoru nebo tajného nahlédnutí do skrytých myšlenek.

2.2.3. Zapovězený les (Forbidden Forest)

Zapovězený les patří do prostoru Bradavic, který je v průběhu série postupně rozšiřován a doplňován o detaily stejně jako bradavická škola.

Mytologický motiv lesa opět odkazuje na minulost. Les totiž vzbuzuje v žácích pocit strachu, stejně jako tomu bylo ve středověku, kdy se člověk lesa bál, považoval jej za předpeklí či samotný vchod do pekla. Les představoval nebezpečí, protože v myslech středověkých lidí byl domovem loupežníků, „divé zvěře různých fantaskních nestvůr. V přímořských státech bylo

zdrojem strachu místo lesa moře. Námořníci, pro které byla plavba na moři způsobem obživy, se netěšili přílišné oblibě a byli leckde považováni za spodinu společnosti. Hranice lesa byla postupně v průběhu staletí posouvána. Důvodem byly hlavně příchody obyvatel z druhé strany lesa, kteří se jej nebáli a postupně o něm burali strašidelné představy.⁵⁾

Stejně tak Harry se při svých výpravách do jeho nitra dostává hlouběji a hlouběji a les postupně hraje stále významnější roli. Jak hrdina poznává sám sebe, získává větší odvalu a sebevědomí, což mu pomáhá při zdolávání překážek, včetně těch, které souvisejí s jeho pronikáním do Zapovězeného lesa.

Obyvateli lesa jsou tradiční mytologické postavy – kentauři, jednorožci, pavouci, u kterých čtenář nenalézá žádné komické prvky, jimiž Rowlingová své postavy často ozvláštňuje a celková atmosféra lesa tak vyznívá ponuře. Zřejmý je i vliv Tolkienova díla, a to hlavně v motivu Vrby mlátičky (Whomping Willow), jež je „předsunutým“ lesem a která silně připomíná Enty, chodící a mluvící stromy Středozemě.⁶⁾

2.2.4. Hagridova bouda

K zapovězenému lesu má nejbliže postava Hagrida, šafáře a hajného. Hagrid je také jediným člověkem, kterého jsou lesní obyvatelé ochotni ve svém teritoriu tolerovat.

Díky tomu, že byl vyloučen z komunity kouzelníků, postrádá jeho obydlí magii, která se jinak zdá v Bradavicích všudypřítomná. Přesto není úplně oproštěné od kouzel a věcí s nimi spjatých, občas se zde magie přechodně objeví (Harry v neviditelném plášti nebo Norbert, norský ostrohřbetý drak). V absenci magie je Hagridova bouda podobná Nebelvírské

místnosti, umožňuje proto také řešit emocionální záležitosti, i když se to zdá podivné, vzhledem k Hagridovu osobitému náhledu na osobní vztahy. Jako polodivoch, který žije na kraji lesa, vidí všechny záležitosti trochu zjednodušeně. Jedním z příkladů je jeho neotřesitelná víra v Brumbála.

Hagridovo pohostinství, jež je první pomocí, kterou při potížích nabízí, navazuje na pohostinství Bradavic, zároveň s ním ale kontrastuje. Zatímco jídlo ve škole je vždy chutné, Hagridovy kuchařské výrobky jsou málokdy požitelné. Řešit problémy s plným žaludkem však odpovídá jeho životní filosofii a přímé povaze.

Hagridův pes Tesák (Fang) je zjevnou parodií na lovecké psy. Ačkoli je stále zdůrazňováno, že je cvičený na černou zvěř, je nejzbabělejší postavou v celé sérii.

2.2.5. Prasinky (Hogsmeade)

Vesnice Prasinky rozšiřuje magické sociální teritorium. Ačkoliv je to prioritně místo zábavy a potěšení pro bradavické žáky, skrývá v sobě i potenciální nebezpečí. Jako jediná kouzelnická obec v Anglii v sobě soustřeďuje různé skupiny osob a Brumbálova ochranná moc zde není tak velká jako ve škole.

První vstup do Prasinek symbolizuje počínající dospívání. Žákům je povolena návštěva až ve třetím ročníku, což je asi ve třinácti letech. Vyžaduje to od nich oproštění se od dětské naivity a převzetí odpovědnosti za trávení volného času v novém a nechráněném prostoru.

Nejvýznamnějším místem sociálního kontaktu je hospoda u Tří košťat (Three Broomsticks), která svým zařízením, hezkou barmankou a atmosférou připomíná anglickou venkovskou

hospodu, a kde se scházejí jak studenti tak učitelé.

Chroptící chýše (Shrieking Shack) je parodií na strašidelné domy. Vychází z rozporu mezi vnějším zdáním a skutečností. Stejně jako jsou strašidelné domy založeny na pověstech a tajemstvích, je i chroptící chýše opředená mysticismem, ale komické je, že uměle vytvořeným.

2.2.6. Obrtlá ulice (Knockturn Alley)

Obrtlou ulici lze považovat za jakési podsvětí světa kouzelníků. Je zmíněna pouze okrajově a slouží jako místo, kde se odehrávají nekalé obchody, jichž se zde dopouští Malfoy. Lze zde koupit podivné přísady, a žijí tu divné a ztracené existence, které jako by již ve světě kouzelníků neměly místo. Tato ulice rozhodně není vhodným prostředím pro děti, což vyjadřuje Hagridovo zděšení poté, co zde spatří Harryho.

Význam kouzelných míst a vůbec celého světa Rowlingové stručně a výstižně zhodnotila Julia Eccleshare:

With her extensive magical world, Rowling has created more than could be contained within a traditional school story. The school, with its familiar staff-student hierarchies and its conventional codes of conduct, provides an emotional safe haven, that is reassuring. The creation of an outside world increases the scope of the storytelling, the range of the characters and the potential risks. ⁷⁾

Většina míst kouzelnického světa souvisí buď přímo nebo nepřímo s Bradavicemi, které jsou osou díla Rowlingové. Jsou domovem žáků (Doupě), slouží k jejich pobavení (Prasinky),

starají se o zásobování školy (Příčná ulice) nebo jsou přímo její součástí (Hagridova chatrč, Brumbálova pracovna).

2. 3. *Magické přechody mezi světy*

Odloučení od rodičů, popřípadě od celého dospělého světa, je základním tématem dobrodružné literatury pro děti. Nemusí jít nutně o sirotky nebo o nucený útěk od zlého zacházení, například v *Midnight for Charlie Bone* od Jenny Nimmo je Charles poslán do internátní kouzelnické školy, navzdory dobrému rodinnému zázemí.⁹⁾ Tato kniha naopak silně kontrastuje s *Harry Potterem*, protože Charles svůj domov miluje a nenávidí prostředí školy.

V rámci dětského světa, kde nejsou hlavními aktéry dospělí, získává dětský hrdina prostor pro seberealizaci, které by ve světě dospělých nemohl v takové míře docílit.

Protože obyčejný i kouzelný svět se shodují v čase i prostoru, vytvořila autorka pro jejich spojení magické vstupy, které jsou známy pouze zasvěceným. Tyto vstupy jsou vždy součástí obyčejného světa (krb, nádraží) a jsou tedy pro obyčejné smrtelníky dobře představitelné. Podle autorčiných slov bylo jejím cílem vytvořit svět přístupný těm, kdo „ví, kam se dívat“. Harryho přechody mezi oběma světy jsou velmi dramatické (např. útěk v létajícím autě s bratry Weasleyovými).

Základním prostředkem spojení magického a obyčejného světa, jenž se objevuje ve všech dílech, je vlak, který může jezdit v obou světech. Motiv vlaku není totiž ani tak moderní, aby narušoval magii, ani tak zastaralý, aby působil nepatříčně v normálním světě. Vlak, jako hlavní dopravní prostředek devatenáctého století, vyjadřuje opět spojení Bradavic s minulostí. Vše je ještě umocněno tím, že se jedná o lokomotivu poháněnou parou, která

silně kontrastuje s moderními vlaky v „mudlovském“ světě. Nádraží můžeme chápat jako metaforu pro vyjádření velikosti světa, do kterého se Harry chystá vstoupit. Svět kouzelníků je stejně složitý a rozvětvený jako nádraží, kde se setkávají vlaky ze všech koutů země.

Nástupiště 9 a $\frac{3}{4}$ vytváří třináctou komnatu, kam není „mudlům“ vstup povolen, a navíc potvrzuje, že člověk vidí pouze to, co sám chce:

Harry thought this was strangely kind until Uncle Vernon stopped dead, facing the platforms with a nasty grin on his face.

‘Well, there you are, boy. Platform nine – platform ten. Your platform should be somewhere in the middle, but they don’t seem to have built it yet, do they?’¹⁰

Strýc Vernon jednoduše není schopen, díky svému vrozenému antagonismu vůči kouzlům, toto nástupiště vidět. Stejně tak nemohli například v Lewisových *Letopisech Narnie* spatřit trpaslíci Ráj a zůstali ve své dobrovolné tmě.

V určitém slova smyslu nástupiště 9 a $\frac{3}{4}$ ukazuje nadřazenost kouzelného světa nad světem obyčejným. Hermioniny rodiče-„mudlové“, ji zde musejí opustit, zatímco rodiče-kouzelníci mohou své děti vyprovodit až k vlaku. I když jsou „mudlové“ tímto způsobem kouzelníky částečně diskriminováni, magický svět bez nich nemůže existovat. Nebýt jich, čarodějové by jako minoritní skupina již vymřeli. I když část čarodějů „mudly“ opovrhuje, dochází přesto ke smíšeným manželstvím.

Ačkoli vlak do Bradavic připomíná kterýkoli školní vlak, přidáním kouzelnických propriet vytvořila autorka (stejně jako v případě obchodů v Příčné ulici) z obyčejného dopravního

prostředku vlak kouzelný. Magičnost naznačují různá zvířata, která si žáci berou s sebou, dále občerstvení ve vlaku zahrnující kouzelné lahůdky a vrcholem je pak oblečení, do kterého se žáci mají na konci cesty převléci:

The train did seem to be slowing down.

He and Ron took off their jackets and pulled on their long black robes.¹¹⁾

I když vlak směřuje do Bradavic, je více spojen obecně se světem kouzelníků než se školou. Harry zde není pod Brumbálovou ochranou, což má neblahé důsledky ve třetím díle, kdy se Harry musí ve vlaku poprvé vyrovnat s ničivým vlivem mozkomorů.

Školní vlak zůstává stálým prostředkem spojení obyčejného světa s kouzelnou školou. S postupným osamostatňováním se Harry ale nalézá i další způsoby, jak překročit hranici mezi oběma světy. V prvním díle je pasivní, nechá se pouze vést Hagridem. Ve druhém díle již utíká, i když s pomocí bratrů Weasleyových. Využívá při tom dopravní prostředek čistě osobní povahy – létající auto. Ve třetím díle je už schopen hranici překročit sám, i když stále s částečnou pomocí, tentokrát jde ale o veřejný dopravní prostředek, ačkoli osobnější než vlak, a to kouzelný autobus. Oba poslední přechody se uskuteční v noci, což umožňuje vyhnout se přesnému vymezení, kde končí jeden svět a začíná druhý.

Poněkud násilný vstup Weasleyových do obývacího pokoje Dursleyových potvrzuje nevítanost kouzel v obyčejném světě:

BANG.

The electric fire shot across the room as the boarded-up fireplace

*burst outwards, expelling Mr Weasley, Fred, George and Ron in a cloud of rubble and loose chippings.*¹²⁾

Je zvláštní, že i když vedle vlaku patří i krb k artefaktům „mudlovského“ světa, prolnutí magického světa do něj tímto způsobem působí nejvíce rušivě, až groteskně.

Cestování v oblasti světa kouzelníků se většinou shoduje s cestováním mezi světy, protože se tyto světy shodují prostorově. Ale kouzelný svět využívá i jiné formy cestování. Mezi specifické „vynálezy“ Rowlingové patří letax a přenášedla, která představují rychlý způsob transportu. Zatímco letaxový prášek se svou rozvětvenou sítí „stanic“ čili krbů připomíná metro, přenášedlo se svými průvodními projevy, jež cítí kouzelník při tomto způsobu cestování, se blíží spíše letadlu:

*It happened immediately: Harry felt as though a hook just behind his navel had been suddenly jerked irresistibly forwards. His feet had left the ground; he could feel Ron and Hermione on either side of him, their shoulders banging into his; they were all speeding forwards in a howl of wind and swirling colours...*¹³⁾

Další speciální způsob cestování kouzelníků je přemísťování. Rowlingová vychází ze staré tradice takzvaného zmizení, které ale vtipně rozvíjí. Přemísťování zde přirovnává k řízení auta. Je povoleno pouze dospělým kouzelníkům, protože má svá nebezpečí:

It's not easy, Apparation, and when it's not done properly it can lead to nasty complications. This pair I'm talking about went and splinched themselves.'

Everyone around the table except Harry winced.

'Er – splinched?' said Harry.

'They left half of themselves behind,' said Mr Weasley, now spooning large amounts of treacle onto his porridge.¹⁴⁾

Roger Highfield, který se zabýval vědeckým rozbořem magie u Rowlingové, vysvětlil tuto událost následujícím způsobem:

Pro rozlomení existuje dokonce i možné kvantové vysvětlení:

„Přenos jen jedné poloviny či spíše zdeformovaného celku je nejpravděpodobnějším výsledkem každé teleportace, neboť je velmi obtížné provést něco takového bezchybně.“¹⁵⁾

Hranice mezi světem kouzelníků a obyčejným světem je tak tenká a nejasná, že nikdy přesně nevíme, kde je začátek jednoho a konec druhého. Spíše se zdá, že oba světy jsou spolu prolnuty a nikoliv striktně odděleny. Přechody mezi nimi poukazují více na jejich rozdílnost než na prostorovou oddělenost.

3. Škola čar a kouzel v Bradavicích (The School for Witchcraft and Wizardy in Hogwarts)

3.1. Magie ve škole

Odloučení žáků od rodičů a určitá uzavřenost školního prostředí vytváří prostor pro dobrodružství. Spojení magie a reálného světa navíc dodává příběhům o Harry Potterovi punc pravděpodobnosti a ne jen čisté imaginace. Výsledkem je značná sugestivnost textu, již se obávají někteří fundamentalističtí dospělí v souvislosti se vzrůstajícím zájmem o téma magie. Knihy J. K. Rowlingové byly z tohoto důvodu dokonce zakázány jednou anglikánskou základní školou ve Velké Británii.

Série *Harryho Pottera* samozřejmě nesvádí k černé magii a okultismu. Autorka zachovává známé kouzelnické atributy (košťata, hůlky) a k tématu magie přistupuje s nadsázkou. Jediný učební předmět, jenž by mohly děti zkusit využít ve skutečném životě, jsou hodiny věštění profesorky Trelawneyové – ta je však záměrně karikaturována:

'Ah, of course,' said Professor McGonagall, suddenly frowning. 'There is no need to say any more, Miss Granger. Tell me, which of you will be dying this year?'

Everyone stared at her.

'Me,' said Harry, finally.

'I see,' said Professor McGonagall, fixing Harry with her beady eyes. 'Then you should know, Potter, that Sybill Trelawney has predicted the death of one student a year since she arrived at this school. None of them has died yet. Seeing death omens is her

*favourite way of greeting a new class.*¹⁾

Příběhy Harry Pottera jsou kombinací dobrodružného příběhu, detektivky a prvků hororu. Podle Christophera Routledge není nositelem tajemství přímo magie, ale právě detektivní příběh, který ji v sobě obsahuje:

*The novels are in fact basic detective mysteries and the magical elements within them are incidental to the detective structure.*²⁾

Autorka sklouzává k ustáleným klišé, na nichž jsou detektivky založeny, jako je podezřívání nepravých viníků (Snape, Sirius) a odhalení pravého pachatele v poslední chvíli s vysvětlením „jak-jsem-to-všechno-udělal“. Přesto přidáním komických prvků a magie vytváří zcela unikátní příběh, který nelze zjednodušeně zařadit mezi detektivní či hororové romány.

Magické prvky jsou do prostředí hradu nenásilně včleněny a jsou jeho integrální součástí. Kouzelnou atmosféru Bradavic podporují pohyblivé obrazy. Zdá se, že lidé a zvířata, kteří jsou na nich zobrazení, žijí ve svém vlastním paralelním světě, mohou dokonce mluvit a pohybovat se volně z jednoho obrazu na druhý. Jednou z nejvýraznějších postav na obraze je sir Cadogan. Vzorem pro něj mohl být Don Quiote, protože Cadogan, stejně jako Quiote, vede nesmyslné zápasy a neustále vyzývá studenty k boji. Buclatá dáma (Fat Lady), jež hlídá vchod do Nebelvírské místnosti, je naopak vtipnou parodií na přístupové čipy a hesla. Stejně jako čipy se obraz může ukázat nefunkčním (zvláště v momentech, kdy kouzlo nefunguje, protože Buclatá dáma spí nebo je na návštěvě). Zároveň má ale nad studenty určitou moc a má přehled o jejich příchodech a odchodech.

Jedinými místy, kde se magie téměř nevyskytuje, je nebelvírská společenská místnost a ložnice této koleje (obytnými prostory ostatních kolejí se Rowlingová nezabývá). Víc než kterákoliv jiná místnost představují prostor plný klidu a bezpečí, kde žáci jednají hlavně jako lidé a ne jako kouzelníci. Je tím umožněno snadnější vyjadřování emocí – hlavní hádky mezi spřátelenou trojicí se odehrávají právě zde. Jediná magie, která sem proniká, má charakter spíše zábavný (kouzelnické šachy, žertíky dvojčat Weasleyových) a interakční (Siriusova hlava v ohni) a postrádá příděch nebezpečí obsažený kdekoli jinde. Dalším atributem společenské místnosti je nejen bezpečí, ale i pohodlí. Plápolající krb a pohodlné sedačky vyvolávají pocit, jako by žáci byli na zámku, a ne na neútně středověkém hradě. Tento dojem ještě zvyšují postele s nebesy v ložnicích.

Bradavice mají svoje kouzelné hospitalizační křídlo, které je na rozdíl od kolejních místností řízeno pouze dospělými. Ačkoli nehraje významné místo v samotném boji proti černé magii, poskytuje péči alespoň těm, kdo jsou jí nebo jiným kouzlem postiženi. Poukazuje tak na zranitelnost kouzelníků – nejsou to nadlidé, ani nejsou nesmrtelní, v případě postižení musí stejně jako obyčejní lidé vyhledat odbornou pomoc. Jde samozřejmě o pomoc v rámci magie, ale ani ta není všemocná. V nemocnici svatého Munga jsou umístěni i nevyléčitelní kouzelníci:

A man was peering out at them all with his nose pressed against the glass. He had wavy blond hair, bright blue eyes and a broad vacant smile that revealed dazzlingly white teeth.

'Blimey!' said Ron, also staring at the man.

'Oh, my goodness,' said Hermione suddenly, sounding breathless. 'Professor Lockhart!'³⁾

Většina místností na hradě, jako např. Brumbálova pracovna, učebny, kabinety apod., mají v budově školy své pevné a stálé místo. Avšak Rowlingová vytváří i nové prostory a dimenze, které včleňuje do příběhu, aniž by narušila jeho plynulost. Podtrhuje tak naopak tajemnou atmosféru místa. Autorka vychází z architektury středověkých hradů, ve kterých stavitelé občas konstruovali tajné vchody a chodby. Proto se v Bradavicích může objevit tajná místnost, a to zejména v případě potřeby:

'Harry!' said Hermione sharply, as they wheeled around after their third walk past.

A highly polished door had appeared in the wall. Ron was staring at it, looking slightly wary. Harry reached out, seized the brass handle, pulled open the door and led the way into a spacious room lit with flickering torches like those that illuminated the dungeons eight floors below.⁴⁾

Středověkou atmosféru navíc umocňuje štít s heraldickým znakem, jenž připomíná šlechtický erb. Každá kolej má zároveň svůj znak se zvířetem, většinou přejatým z mytologie, které symbolizuje jejich klíčovou vlastnost – Nebelvír (Gryffindor) má odvážného lva, Zmijozel (Slytherin) úlisného hada, Havraspár (Ravenclaw) chytrého orla a Mrzimor (Hufflepuff) trpělivého jezevce.

Budova školy připomíná gotický hrad nejen uvnitř, ale také zvnějšku. Motiv hradu navazuje na tradici gotických románů, kde objevení nových komnat a umístění budovy na skále slouží k podtržení tajemna.

3. 2. Vyučování

Skladba učebních hodin a kolejný rytmus se během série příliš nemění a poskytují tak pevný rámec pro rozvíjení magie, vytváření nových postav a zápletek. Tato stabilita je důležitá pro zachování kontinuity jednotlivých dílů. Pro bradavické žáky nejsou kouzla a magie ničím neobvyklým. Jsou součástí jejich světa a zcela samozřejmě jsou přijaty jako hlavní náplň jejich učebních hodin.

Nadřazenost učitelů nad žáky je vyjádřena jejich sezením ve Velké síni, protože učitelský stůl je výše posazený a umožňuje přehled po celé síni. Brumbál představuje moudrého ředitele, který se ale mezi žáky objevuje jen při slavnostních hostinách a významných příležitostech (např. zápas ve famrfpálu(Quidditch)), a vytváří tak zdánlivý dojem, že stojí mimo vyučovací proces. Jeho činnost je ale nezbytná pro hladký chod Bradavic. Plní nejdůležitější úkoly, jako je přijímání nových učitelů a ochranu Bradavic. Ostatní organizační záležitosti jsou stejně jako ve většině škol řešeny jeho zástupkyní, profesorkou McGonagallovou (např. rozesílání dopisů žákům před začátkem školního roku).

Postavy učitelů jsou vytvořené jako karikatury konkrétních předmětů, ale také prostředí, kde působí. Výuka Profesora Snapea se koná v podzemí, které svou temnou a ponurou atmosférou odráží povahu učitele lektvarů. Lektvary byly v minulosti používány nejen k léčení, ale i k travičství, což vyžadovalo úskočnost a lstivost. Tyto dvě vlastnosti jsou Snapovi neustále přisuzovány. Snape ale přesto není plně oddán svému předmětu, má jiný cíl:

'Oh, you know Quirrell already, do you? No wonder, he's

*looking so nervous, that's Professor Snape. He teaches Potions, but he doesn't want to – everyone knows he's after Quirrell's job. Knows an awful lot about the Dark Arts, Snape.*⁵⁾

Snape má stejné starosti jako jakýkoli jiný člověk, není spokojen se svým učebním předmětem a snaží se získat jiný. Důvodem, proč mu jej Brumbál neustále odpírá, je zřejmě jeho obava, aby Snape nepřišel intenzivně do styku s černou magií, které už jednou podlehl.

Profesorka Trelawneyová sídlí ve věži. Sama působí dojmem, jako by byla neustále „hlavou v oblacích“ a stála mimo běžný svět. Jediné, co se mohou žáci na jejích hodinách naučit, je rozvíjení fantazie při vymýšlení předpovědí. Ačkoliv je Sibyla Trelawneyová pyšná na své schopnosti, ty se paradoxně projevují jen tehdy, když si to sama neuvědomuje:

Relieved, Harry got up, picked up his bag and turned to go, but then a loud, harsh voice spoke behind him.

'It will happen tonight.'

*Harry wheeled around. Professor Trelawney didn't seem to hear him. Her eyes started to roll. Harry stood there in a panic. She looked as though she was about to have some sort of seizure.*⁶⁾

Profesorka Trelawneyová má sice dar vidění, ale vědomě s ním pracovat neumí, její hodiny tedy postrádají smysl, jak brzy zjistí racionální Hermiona. Ta dá raději přednost „věštění z run“ (Ancient Runes), protože runy jsou něco, čemu se lze naučit, a nejsou založeny na iracionálnu.

Profesorka Prýtová (Sprout) má svoje vlastní hájemství ve

skleníku na školních pozemcích. Představuje biologa – vědce, který očekává, že každý bude zapálený pro její předmět tak jako ona. V kouzelném světě mají i rostliny svůj vlastní život. Vývoj mandragor od dětství až po dospělost je vtipnou paralelou na život lidí. Komická situace se ale mění ve vážnou, když jsou mandragory nezbytné pro oživení zkamenělých žáků.

Učitelé představují určité archetypy, které jsou typické pro příběhy ze školního prostředí již od počátků „school story“. Skladba učebních hodin však už obsahuje moderní metody vycházející ze současných trendů.

Jak upozorňuje Naomi Wood, Rowlingová sice zobrazila prostředí a atmosféru školy, která připomíná minulá století, avšak způsob výuky je silně liberální, na rozdíl od knihy *A Wizard of Earthsea* Uršuly Le Guinové.⁷⁾ Její hrdina Ged se vzdělává v kouzelnické škole, která připomíná spíše scholastický způsob výuky:

*Le Guin's pre-industrial Earthsea initially assumes a medieval educational system: monastic, misogynist, exclusive; structured around hierarchical understandings about the relationship between craft and art, knowledge and learning.*⁸⁾

Žáci bradavické školy jsou naopak vedeni ke spolupráci, např. když při procvičování formulí pracují ve dvojicích nebo se ve skupině starají o určité zvíře v hodinách „péče o kouzelné tvory“ (Care of Magical Creatures). Cílem školy není naučit žáky teoretickým znalostem, ale důraz je kladen na využití těchto znalostí v praxi. Většina hodin je interakčních, kdy si žáci ihned zkoušejí nové poznatky. Jedinou výjimkou jsou „dějiny čar a kouzel“ (History of Magic). Je příznačné, že

právě tento předmět učí duch, který již ztratil kontakt s hmotným, tedy skutečným světem. Protože jde pouze o teorii, je zdůrazňováno, jak je tento předmět nudný:

Today was boring as ever. Professor Binns opened his notes and began to read in a flat drone like an old vacuum cleaner until nearly everyone in the class was in a deep stupor, occasionally coming round long enough to copy down a name or date, then falling asleep again.⁹⁾

Výuka profesora Binnse je založena pouze na faktografickém přednášení dat. Dějiny podané tímto způsobem však neumožňují studentům, aby se z nich poučili a pochopili souvislosti mezi současností a minulostí. Profesor historie je tím připravuje o oporu proti budoucím nástrahám života.

Harryho kouzelnické schopnosti rostou zároveň s jeho postupným vzděláváním. Jeho vítězné střety s Voldemortem, při kterých využívá vědomosti získané ve škole, jsou dalším důkazem toho, že jsou žáci připravováni na potencionální životní zkoušky:

Voldemort was ready. As Harry shouted 'Expelliarmus!', Voldemort cried, 'Avada Kedavra!'

A jet of green light issued from Voldemort's wand just as a jet of red light blasted from Harry's – they met in mid-air – and suddenly, Harry's wand was vibrating as though an electric charge was surging through it...¹⁰⁾

Ve třetím ročníku je školní rozvrh rozšířen, jsou představeny nové předměty a učitelé. Žáci si sami vybírají další předměty,

což odpovídá modernímu pojetí výuky, kdy si žáci volí takové předměty, které je zajímají.

Studenti bradavické školy mají stejné starosti jako žáci v jakékoli jiné škole. Mají své oblíbené i neoblíbené předměty, s nechutí dělají domácí úkoly a bojí se zkoušek. Testy a zkoušky, které skládají v pátém a sedmém ročníku, odpovídají zkouškám v reálném světě:

Talk of OWLs in the fifth year and NEWTs to follow – the two years of national tests – mirrors the assessments of GCSE and A levels.¹¹⁾

Kromě magie se bradavičtí žáci odlišují od žáků běžných škol také svým chováním, které jako by opět spadalo do předminulého století. Neběhají po chodbách, nekřičí a k profesorům se chovají s úctou, jakou si zaslouží. Na minulost odkazují také hábity, brka a pergameny používané při psaní.

Ačkoli se zdá, že hlavní učební náplní je ovládnout magii, konkrétní vyučování v sobě obsahuje i skryté poselství a poučení. Hodiny „bylinkářství“ (Herbology) mají žáky naučit lásce přírodě, neúspěšné vedení profesorky Trelawneyové v hodinách „jasnoviectví“ (Divination) napovídá, že člověk by se neměl snažit poznat svoji budoucnost. Řada kouzelníků, která se střídá na místě učitele „obranu proti černé magii“ (Defence against the Dark Arts), symbolizuje nekonečnost boje se zlem kolem sebe a hlavně se strachem, jenž zlo vyvolává. Protože se člověk bojí nejvíce neznámého, je hlavní náplní tohoto předmětu naučit se rozeznávat rozličné nebezpečné tvory. Poznání nepřítele, jeho „odmaskování“, je totiž základním předpokladem pro jeho pochopení a následné

vítězství nad ním. V hodinách „péče o kouzelné tvory“ se žáci učí trpělivosti, ale také ohleduplnosti. Je příznačné, že hipogryfem je napaden právě Malfoy, kterému ohleduplnost a tolerance zcela chybí:

Malfoy, Grabbe and Goyle had taken over Buckbeak. He had bowed to Malfoy, who was now patting his beak, looking disdainful.

'This is very easy,' Malfoy drawled, loud enough for Harry to hear him. 'I knew it mus have been, if Potter could do it... I bet you're not dangerous at all, are you?' he said to the Hippogriff. 'Are you, you ugly great brute?'

It happened in a flash of steely talons...¹²⁾

Protože studenti získávají se svými vědomostmi stále větší moc, snaží se škola zabránit svévolnému zneužívání magie bodovým hodnocením. Nejenže je tím utužován pocit kolektivnosti, ale žáci jsou také usměrňováni a vedeni k etickému a morálnímu chování.

Jako mnoho jiných autorů fantasy vyšla autorka z tradičního pojetí kouzelníků s jejich typickými atributy (špičaté čapky, hůlky, hábity). Dokázala však magii včlenit do dnešního světa a upozornit na současné ožehavé problémy, týkající se nejen školství, ale i společnosti obecně.

3.3. Význam času

Jako místo prodchnuté magií představují Bradavice spojnici minulosti s přítomností, ať už v širším nebo subjektivnějším měřítku, což je nezbytné pro postupné pochopení kořenů zla a

jeho prolínání a spojení s osudem Harryho. Jeho minulost, tzn. příběh jeho rodičů, je odhalována postupně, pomocí indicií (neviditelný plášť, Pobertův pláněk (Marauder's Map), Snapovy vzpomínky v myslánci). Znalost minulosti dává Harrymu sílu čelit svému osudu a naplnit jej. Prostřednictvím pohledů do minulosti je také podtržen Brumbálův význam jakožto starého a váženého kouzelníka.

Všechny prožitky se v mysli mění ve vzpomínky, které mají v příběhu velkou moc. Ničivá moc mozkomorů nespočívá v ničem jiném, než ve špatných vzpomínkách. Účinek, jenž mají mozkomorové (Dementors) na člověka, se silně podobá příznakům jedné duševní nemoci – deprese:

'It was horrible,' said Neville, in a higher voice than usual. 'Did you feel how cold it went when it came in?'

'I felt weird,' said Ron, shifting his shoulders uncomfortably. 'Like I'd never be cheerful again...'¹³

Člověk postižený depresí ztrácí smysl života, utápí se v beznaději, až se z něj postupně může stát prázdná schránka bez duše. Nejhorším trestem v kouzelnickém světě je právě mozkomorův polibek, který z člověka vysaje duši. Jedinou obranou proti zlým vzpomínkám jsou vzpomínky šťastné, jejichž symbolem je patron. Protože se však člověk, postižený depresí, musí chtít uzdravit sám, představuje patron nejen vzpomínky na šťastné chvíle, ale i duševní úsilí, které je třeba vyvinout, aby byl mozkomor-nemoc poražen.

Ve třetím díle dosahuje autorka vrcholu při své manipulaci s časem. Když jsou Harry s Herminovou přeneseni do minulosti, podstupují paradoxně dvojí neviditelnost. Jako kouzelníci se

musí obvykle utajovat před „mudly“, ale nyní se nesmí ukázat ani před samotnými kouzelníky, jsou tedy dvakrát skryti.

3. 4. Problematika pohlaví

Bradavická škola je školou smíšenou. Je s podivem, že se autorka vůbec nevěnuje popisu dívčích ložnic, ačkoli Hermiona je jedna z hlavních postav. Navazuje tím však na svou tendenci upřednostňovat mužského pohlaví před ženským. Příliš se nesoustřeďuje na charakteristiku dívčích postav, zejména studentek, přičemž Hermiona je jedinou výjimkou. Rowlingová vzala zřejmě v úvahu, jaký typ hrdinů bude přitahovat nejvíce dětských čtenářů.

Chlapce zajímá příběh, kde jsou hlavní postavy představovány především mužským pohlavím, a dívky tyto mužské hrdiny mohou obdivovat. Chlapci se však na druhou stranu jen velmi těžko ztotožní s ženskými hrdinkami. Tato částečná diskriminace je ještě zesílena tím, že pokud už autorka věnuje ženským postavám větší prostor, jde veskrze o postavy nepřiliš kladné (Dolores Umbridgová, Rita Holoubková).

Rowlingová jakoby záměrně potlačuje rozdíly mezi oběma pohlavími. Chlapci i děvčata nosí stejné hábity, jedí společně a týmy hrající famfrpál jsou smíšené. Dívky se ani nemohou nijak přikrášlovat a zvýraznit tak svoje ženské pohlaví:

'Weasley, straighten your hat,' professor McGonagall snapped at Ron. 'Miss Patil, take that ridiculous thing out of your hair.'

Parvati scowled and removed a large ornamental butterfly from the end of her plait.¹⁴⁾

Narušování tohoto statutu se ale objevuje ve čtvrtém díle, kdy jsou žáci Harryho ročníku již ve věku, ve kterém se začínají zajímat o opačné pohlaví. Symbolicky je to vyjádřeno přerodem hlavní dívčí postavy v přitažlivou dívku:

His eyes fell instead on the girl next to Krum. His jaw dropped.

It was Hermione.

But she didn't look like Hermione at all. She had done something with her hair; it was no longer bushy, but sleek and shiny, and twisted up into an elegant knot at the back of her head.¹⁵⁾

3. 5. Famfrpál (Quidditch)

Bradavice stejně jako jiné školy podporují soutěživého ducha. Kouzelný svět má svůj specifický sport, který je kombinací ragby, lakrosu a fotbalu. Famfrpál je ukázkou toho, jak lze využít magii v praxi, ale užívání kouzel nesmí být sobecké. Kromě bodového hodnocení tak povzbuzuje týmovou spolupráci i famfrpál: hráči musejí být sehraným kolektivem. Ve hře se také prokáže smysl pro čest a „fair play“. Tři koleje se k sobě chovají ohleduplně:

'Diggory got the Snitch,' said George. 'Just after you fell. He didn't realise what had happened. When he looked back and saw you on the ground, he tried to call it off. Wanted a re-match.'¹⁶⁾

Zmijozel se však chová přesně podle své pověsti a snaží se vyhrát všemi způsoby:

Montague, a Slytherin Chaser, had swerved in front of Katie, and instead of seizing the Quaffle, had grabbed her head. Katie cartwheeled in the air, managed to stay on her broom but dropped the Quaffle.¹⁷⁾

Přestože je famfrpál magickou hrou, vrací se autorka do tradice „school story“, kde jsou sportovní hry běžnou formou trávení volného času.

4. Charakteristika postav

4.1. *Harry Potter*

4.1.1. Osobnost, vlastnosti, vývoj

Postava Harryho Pottera se v podstatě neliší od ustáleného typu klasických hrdinů. J. K. Rowlingová zachovává „popelkovskou“ tradici: Harry, vyrůstající u svých nepřejících pokrevních příbuzných tělesně i duševně strádá.

S přechodem na Bradavickou školu se mění nejen prostředí, ale hlavně Harryho společenské postavení. Zatímco u Dursleyových je společensky zavrženou bytostí, nemá žádné přátele a v podstatě je ignorován vlastní rodinou, ve světě kouzelníků je známou osobností skloňovanou ve všech pádech. Tato přeměna představuje úspěšné uvedení do světa dospělých, po kterém zřejmě touží každé dítě. Harry je symbolicky spojen s fénixem, jehož pero má v hůlce, protože byl stejně jako on obrozen.

Získání sociální identity se odráží v jemu adresovaných dopisech, kde již figuruje oslovení „pan“, což naznačuje Harryho vstup mezi dospělé.

Harryho osobnost je formována událostí, na niž si on sám nepamatuje, která ale ovlivnila jeho osud a udělala z něj hrdinu apriori. Důsledkem výchovy Dursleyových je Harryho skromnost. Poté, co zjistí, že je slavný, nezpychne. Naopak, snaží se dokázat, že si svou pověst zaslouží. Vedlejším efektem toho, že získal tolik pozornosti za triumf, který si nepamatuje, je jeho snaha dosáhnout svých cílů a vítězství sám, bez pomoci druhých. Proto často odmítá pomoc dospělých. Skromnost je jedním z jeho hlavních povahových rysů, která se také ukáže při jeho úspěchu

v prvním díle jako klíčová. Jeho vlastnosti oceňuje již Moudrý klobouk (Sorting Hat), což Harrymu pomůže, aby si uvědomil své kvality a získal sebejistotu. Nejde totiž jen o pověsti a klepy, ale o něco, co se týká pouze jeho nitra:

*'Hmm,' said a small voice in his ear. 'Difficult. Very difficult. Plenty of courage, I see. Not a bad mind, either. There's talent, oh my goodness, yes – and a nice thirst to prove yourself, now that's interesting... So where shall I put you?'*¹⁾

Tato událost je již přechodem do vnitřního světa, neboť klobouk mluví o povahových vlastnostech Harryho. Vrcholem je pak moment, kdy Harry objeví Zrcadlo z Erisedu a uvidí v něm odraz svého nitra. Harry musí prozkoumat sám sebe, vždyť „to, co nás utváří, jsou naše myšlenky, touhy a sny“.²⁾

Vlivem nového prostředí se Harry brzy zbaví naivity, vnímá totiž přítomnost zla a chce jeho nebezpečí čelit přímo. Vedle skromnosti je tedy další Harryho důležitou vlastností odvaha, což odpovídá jeho zařazení do Nebelvíru. Nebojí se vyslovit nahlas Voldemortovo jméno a tím je schopen prolomit tabu a pocit bezmoci, protože si zlo nedémonizuje. Je také schopen čelit autoritám, což se projevuje při přestupcích vůči školnímu řádu. Tyto přestupky zároveň dokazují, že je Harry schopen myslet samostatně, ne se pouze řídit pravidly. Součástí jeho odvahy je optimistická víra, že si dokáže pomoci z každé situace a že vždy, když mu hrozí nebezpečí, může se opřít o své přátele.

Harryho odvaha se zřetelně projeví na začátku třetího dílu, kdy se jako pubescent dokáže postavit situaci, ve které jsou napadány jeho hodnoty.³⁾

'COME BACK IN HERE!' he bellowed. 'COME BACK AND PUT HER RIGHT'!

But a reckless rage had come over Harry. He kicked his trunk open, pulled out his wand and pointed it at Uncle Vernon.

'She deserved it,' Harry said, breathing very fast.

'She deserved what she got. You keep away from me.'

He fumbled behind him for the catch on the door.

'I'm going,' Harry said. I've had enough.' ⁴⁾(38)

Zatímco v předchozích dvou dílech měl při úniku z obyčejného světa do světa magie vždy pomocníky (Hagrida, Rona s létajícím autem), v této knize se Dursleyovým postavil na odpor a sám si dokázal zajistit přechod do svého milovaného světa.

Ve třetím díle začíná mít Harry chování typického pubescenta. Při rozhovoru s dospělými mumlá, cítí se trapně při projevech citů (např. objetí paní Wesleyové na nádraží), hádá se se svými přáteli. Při rozmluvě s profesorem Lupinem se projeví jeho počínající dospělost. Je schopný s ním racionálně mluvit o tom, jak se cítil, když mu jako jedinému nebylo dovoleno, aby se postavil Bubákovi (Boggart). Tato situace v něm vyvolala pochybnosti o jeho kouzelnických schopnostech, ale ne již o něm samotném. Zatímco ještě v předchozím díle se při podezření, že je Zmijozelovým dědicem, obává toho, že by v jeho povaze mohlo být něco zlého.

Racionalita se projeví i při střetu se Siriusem Blackem. Harry sice touží po pomstě, ale nenechá se strhnout svými city. Je připraven ho zabít, což sice zní neuvěřitelně, ale v kontextu událostí to dává smysl. Harry vyrůstá s pověstí někoho, kdo je schopen porazit temné síly, takže když se s nimi znovu a znovu střetává, ví, co dělat. Podobné události v závěru každého dílu mu umožňují, aby si udržel svou reputaci.

Harryho účast v Turnaji tří kouzelnických škol (Triwizard Tournament) mu opět umožní dokázat, že si svou pověst zaslouží. Ve čtvrtém díle se navíc objevuje první milostné vzplanutí a vzájemné napětí mezi pohlavími. Harry tak neobhájí pouze svou čest a slávu, ale chce rovněž zapůsobit na dívku, která se mu líbí. Patnáctiletý Harry Potter zakouší tytéž emoce jako kterýkoliv patnáctiletý chlapec. Dostává se do sporů se svými vrstevníky, je zmaten dívčím chováním a často reaguje nepřiměřeně na připomínky dospělých, kteří se snaží usměrnit jeho chování. Ačkoli má Harry vždy dobré a ušlechtilé záměry, bývá občas netrpělivý a nedočkavý. Přestože Brumbál ustavičně zdůrazňuje, že moudrost a znalosti přicházejí s věkem, Harrymu se nechce vždy čekat. Jeho vzdělávání probíhá pomalu a během delší časové periody, i skrze různé zkoušky a chyby. Získávání vědomostí a informací je často spojeno s dovršením určitého časového období.

Harry musí žít například se svými jedinými pokrevními příbuznými jedenáct let, než ho Brumbál uzná způsobilým k tomu, aby vstoupil do světa kouzel. Harry musí rovněž čekat, až se stane zletilým kouzelníkem, aby mohl svá kouzla používat i mimo Bradavice. A plných šestnáct let trvá, než se Harry dozví pravdu o své jizvě a proroctví, jež bylo vysloveno ještě před jeho narozením.

Když mu členové Řádu odmítají sdělit informace, jejich nedůvěra ho frustruje a cítí se stejně bezmocný jako u Dursleyových. Dospělí nechtějí, aby Harry a jeho přátelé měli přístup k jejich záležitostem, ačkoli hoch již mnohokrát dokázal, že je toho hoden. Vzhledem k Harryho minulosti je nedostatek informací mnohem nebezpečnější než cokoliv, co by Řád mohl odkrýt, a vede k mnoha Harryho pozdějším potížím.

Stejnou bezmoc Harry zakouší při pomluvách, které o něm tiskne

Denní věstec (The Daily Prophet). Je zklamaný, že jim jeho spolužáci věří, a cítí se trapně a nepříjemně, když na chodbách vyvolává pozornost. Rowlingová se snaží zachytit pocity člověka, který se nachází v situaci, již nemůže ovlivnit.

Další způsob Harryho utrpení je týrání, které musí snášet od Umbridgové. Dalo by se vykládat jako hrdinství, přisuzované žákům z Nebelvíru, případně jako uražená ješitnost a hrdost, která mu zabraňuje svěřit se někomu dospělému. Oni se mu totiž také nesvěřují a zatajují před ním důležité skutečnosti.

Harryho osobnost byla silně ovlivněna tragickým zážitkem z konce čtvrtého dílu, a to smrtí spolužáka. Zdá se, že Harry se změnil. Již to není ten tichý a příjemný chlapec z předchozích dílů. Je vznětlivý a prudký. Harryho zoufalství a beznaděj symbolizují testrálové, kteří mohou být spatřeni pouze těmi, kdo viděl smrt zblízka. Změna v jeho chování a myšlení jej nakonec přivede k závěrům a činům, jež mají smrtící následky.

Pro Harryho bylo velmi traumatické vidět Cedrika umírat. Je teď hodně skeptický, snadněji se rozzlobí a méně poslouchá dospělé. Jeho nové pocity jsou očekávané (odpor k Umbridgové) i překvapivé (zklamání v Brumbálovi). Brumbál podcenil Harryho dospělost. Domníval se, že v útěku z Bradavic mu zabrání pouze jeho krátká zpráva, ale Harryho mysl nebyla již ve stavu, kdy by bezmyšlenkovitě poslouchal rozkazy.

Prchlivost a podrážděnost, kterou Harry pociťuje na začátku pátého dílu, se pomalu začínají měnit ve smutek, beznaděj a trápení. Harry však nachází útěchu a určitou míru štěstí v Brumbálově „armádě“, kde může plně realizovat své ambice a zakoušet pocit triumfu nad tím, že dělá něco zakázaného Umbridgové navzdory. Stejně pocity zažívá, když Jinotaj (Quibbler) otiskne jeho verzi událostí z konce čtvrtého dílu, protože

již překonal svou bezmocnost.

Harryho osobnost se v průběhu pěti let změnila, a to jak vlivem událostí a dobrodružství, tak vlivem sociálních kontaktů. Každý školní rok představuje určitou periodu, během níž se Harry mění. Jeho dospívání má dramatický nádech, díky zkouškám a nebezpečím, které musí podstupovat.

V klasické dobrodružné literatuře je úvod idylický, většinou ukazuje hrdinu v prostředí, ve kterém se cítí dobře, a jež musí kvůli dobrodružství opustit. Harryho prázdniny, kterými začíná každý díl, působí však depresivním dojmem. Harry se naopak do školy těší, ačkoli musí tušit, že mu v každém školním roce hrozí nebezpečí. Svá dobrodružství si ale užívá a škola je celý jeho život.

Harry jako pubescent dělá celou řadu zbrklých rozhodnutí a musí čelit jejich důsledkům. Avšak dělat chyby a potýkat se s nimi je součástí procesu získávání zkušeností a vědomostí. V páté knize se Harry již pohybuje na hranici mezi dětstvím a dospělostí.

4.1.2. Harry jako hrdina

Harry je ve své podstatě typickým mytologickým hrdinou. Jeho příběh souvisí s legendou o ztracených princech, kteří nevěděli, že jsou vyvoleni k něčemu velkému.⁵⁾ Harry nevěděl o svých zvláštních schopnostech, přestože je tušil, a ani o svém osudu, dokud mu nepřišel dopis z Bradavic.

Další pohádkový model, který Rowlingová použila, je zobrazení Harryho jakožto ošklivého kačátka. Podle Dursleyových je totiž „nenormální“, neslučuje se s jejich světem, nezapadá mezi ně. Jako trest používají psychický i fyzický teror a zacházejí s ním jako s někým méněcenným.

Harryho dobrodružství zachovávají známý vzorec. Hrdina se

dostává ze svého každodenního světa do světa jiného, kde koná hrdinské skutky, a pak se vrací zpět. Jeho cesta má tři hlavní fáze: odchod, dobrodružnou část a návrat.⁶⁾

Harryho **odchod** je odchodem ze světa obyčejného do světa magie. Hrdina mívá často při svém přechodu pomocníky. V prvních dílech jsou to Hagrid a Ron, v dalších je už Harry schopen odchod iniciovat sám.

Harryho dalšími pomocníky a ochránci jsou Brumbál a Sirius, kteří mu také věnují kouzelné předměty (plášť, koště), jež mu mají pomáhat během jeho kouzelnických dobrodružství. Tato pomoc je však jenom částečná, hlavní překážky musí Harry překonat sám.

V **dobrodružné části** musí hrdina procházet cestou zkoušek. Harry mívá většinou při této cestě nějaké společníky nebo určitou formu pomoci zvenčí. V svém dobrodružství musí porazit protivníka, kterým zůstává v různých podobách Voldemort.

Ve čtvrtém díle je Harry zobrazen jako archetyp hrdiny, který při Turnaji tří kouzelnických škol plní úkoly. Obtížnost překážek se stále stupňuje, což souvisí s tím, co je cílem úkolu. Při prvním se Harry střetává s drakem – jeho cílem je tedy záchrana sebe sama, Při druhém musí již zachránit přítele ze dna jezera. A konečně třetí střetnutí, kdy se musí postavit Voldemortovi, přináší hrozbu pro svět kouzelníků i „mudlů“.

Harry čelí zlu a strachu v každém díle. Ačkoli se to zdá pro něj nepravděpodobné, postupně v něm narůstá pocit, že je vždy možné Voldemorta porazit (při střetu s ním přece vždycky obstál) a že se mu dostane pomoci, pokud potřebuje.

Dalším tradičním motivem je identifikace hrdiny s jeho otcem. Narážky na podobu a podobnost Harryho a jeho otce se objevují během celé série. Harry je pyšný na to, že je Jamesovým synem a hluboce prožívá kontakt s rodiči, jakkoli mlhavý. Symbolem tohoto

spojení je Harryho patron, který má podobu, již měl jeho otec jako zvěromág. Harryho vztah k otci se však částečně mění po nahlédnutí do myslánky (Pensieve). Stává se svědkem, jak jeho otec šikanuje Snapea, s čímž se Harry nemůže nikdy ztotožnit.

Harryho cílem v každém dobrodružství je pokaždé něco jiného. Hlavní rys je však jako u klasických hrdinů zachován. Snaží se zachránit někoho před bezprostřední smrtí nebo zabránit, aby byli zabiti nevinní, popř. získat nějakou vzácnou věc. Ve druhém díle tak zachrání Ginny Weasleyovou, v prvním získá Kámen mudrců, ve třetím přátelství Siriuse Blacka a v pátém proroctví. Přestože ve čtvrtém díle neumí zabránit smrti Cedrika Diggoryho, při přímé konfrontaci s Voldemortem se dokáže ubránit. Konečně si tak uvědomí, jak mocným kouzelníkem doopravdy je, a jeho odměnou je vyšší sebevědomí.

Konečnou částí hrdinova dobrodružství je **návrat** do všedního života. Má potíže přizpůsobit se původnímu světu, kde lidé nerozumějí jeho prožité zkušenosti. Dursleyovým připadal Harry vždy nenormální, nikdy se ho nesnažili pochopit a už vůbec ne poté, co začal navštěvovat Školu čar a kouzel v Bradavicích. V jejich světě bude Harry vždy cizincem. Dursleyovi se totiž bojí magie a kouzel, proto je považují za něco zvráceného, co nepatří do jejich konvenčního světa.

David Colbert uzavírá tuto problematiku slovy:

„These patterns appear in each of her books, as they have in mythology and folklore for centuries, because the quest of heroes stays the same. To battle the dark forces in the world, heroes must face the dark forces within, and rediscover in each adventure that they are worthy of victory.“⁷⁾

Po přijetí do Bradavic se Harryho postava pohybuje ve dvou světech – ve světě obyčejném a světě magie. Všední svět zajišťuje jeho existenci a žití, protože jej chrání rodová krev jeho tety Petunie. Ve světě magie se zato může plně realizovat, jeho zážitky mu umožňují pohlížet až na dno vlastní duše.

4.2. Spolužáci

4.2.1. Hermiona Grangerová (Hermione Granger)

Jména mnoha postav, ale i věcí, mají v knihách J. K. Rowlingové skrytý význam. Autorka se inspirovala mytologií, historií, zeměpisem, cizími jazyky (hlavně francouzštinou) a literaturou.

Hermionino příjmení je poněkud matoucí, protože slovo granger (farmář, statkář) nemá žádnou spojitost s jejími rodiči ani s ní, ale její křestní jméno ji přesně vystihuje:

Pronounced her-MY-oh-nee, it is the feminine form of „Hermes“ (like Percy Weasley’s owl), Greek god of eloquence. Here’s an amusing connection: in Shakespeare’s A Winter’s Tale a character named Hermione becomes a statue. That’s what happens to Hermione Granger after the basilisk attacks in Chamber.⁸⁾

Hermioninou nejvýznamnější vlastností je nejen výmluvnost, ale i bystrý rozum a píle, což umožňuje, aby Harry nepůsobil dokonale. Je to totiž vždycky Hermiona, kdo Harrymu pomůže, zejména co se týče encyklopedických znalostí. Harry má sice talent, ale samotné učení z knih ho příliš nezajímá, roli klasického „šprta“ tak přejala právě Hermiona. Její snaha

vyniknout ve škole pramení z pocitu méněcennosti a je kompenzací za to, že je dcerou „mudlovských“ rodičů. Ačkoli jsou její vědomosti v průběhu dobrodružství nepostradatelné, její přehnané snažení během vyučovacích hodin se zdá nepatřičné nejen žákům, ale někdy i samotným učitelům:

*'That is the second time you have spoken out of turn, Miss Granger,' said Snape coolly. 'Five more points from Gryffindor for being an insufferable know-it-all.'*⁹⁾

Hermionu však nelze degradovat na pouhý chodící slovník. Je nejracionálnější a nejrychleji se vyvíjející postavou v celé sérii. Potvrzuje psychologické klišé, že dívky dospívají rychleji než chlapci. Nejvýrazněji se její vyspělost projevila ve čtvrtém díle, kdy zahájila boj za práva domácích skřítků. Namísto toho, aby zkusila nějakou dětinskou formu odporu, jako je například odmítání jídla uvařeného skřítky, založila svou vlastní organizaci. Přestože je její SPOŽÚS (SPEW) bagatelizován tím, jak jej neustále připomíná a nutí spolužáky, aby do něj vstoupili, zůstává Hermiona stále jedinou postavou, která si jako první uvědomila sociální křivdu a rozhodla se jí postavit. Svou rozumovou vyspělost dokázala také tím, že se v případě sporu Harryho a Rona nepřiklonila na žádnou stranu a zůstala neutrální.

Ačkoli je Hermiona velmi racionálně myslicí postavou, jako dívka výrazně rozumí i emocím. V pátém díle je schopna Harrymu poradit s jeho prvním milostným vzplanutím:

'Don't you understand how Cho's feeling at the moment?' she asked.

'No,' said Harry and Ron together.

Hermione sighed and laid down her quill.

*'Well, obviously, she's feeling very sad, because of Cedric dying. Then I expects she's feeling confused because she liked Cedric and now she likes Harry, and can't work out who she likes best.'*¹⁰⁾

4.2.2. Ronald Weasley

Ron uzavírá přátelskou trojici, ve které má každý jinou funkci, neboť mají rozdílné vlastnosti i zázemí. Ronovy komplexy pramení z toho, že jeho rodina je chudá, kdežto Hermiona se trápí pro svůj nekouzelnický původ. Harry, který má peníze a jehož rodiče byli kouzelníci, však postrádá to, co je pro Hermionu a Rona samozřejmostí – rodinné zázemí.

Pokud jde o povahové vlastnosti, ztělesňuje Hermiona bystrost, Harry odvalu a Ron věrnost. Ronovým dalším komplexem je, že stojí ve stínu svých úspěšných starších bratří a zároveň i v Harryho stínu. Přesto je mu stále nejlepším přítelem a dokáže úspěšně skrýt občasnou žárlivost. Ale ve čtvrtém díle se jeho závist poprvé projeví:

'So,' he said, when Harry had finally removed the banner and thrown it into a corner. 'Congratulations.'

*'What d'you mean, congratulations?' said Harry, staring at Ron. There was definitely something wrong with the way Ron was smiling; it was more like a grimace.'*¹¹⁾

Zatímco Hermiona je mentorem v citové oblasti, Ronova postava plní informační roli, co se světa kouzelníků týče:

'So what do your oldest brothers do now they've left, anyway?'
Harry was wondering what a wizard did once he'd finished school.

*'Charlie's in Romania studying dragons and Bill's in Africa doing something for Gringotts, 'said Ron.'*¹²⁾

Ronovy odpovědi umožňují nenásilnou formou a bez zdlouhavého vysvětlování sdělit čtenáři i Harrymu věci z kouzelnického světa, které Harry neměl doposud příležitost poznat.

4.2.3. Draco Malfoy

Jméno Draco připomíná draka, jenž chrlí oheň a síru, stejně jako Draco plive urážky na Harryho a jeho přátele. Malfoy je zřejmě odvozeno z francouzského „mal foi“, což znamená „špatná víra“.¹³⁾ Ta se týká přesvědčení celé rodiny Malfoyových o nadřazenosti kouzelníků čisté krve.

Draco je nepřítelem Harryho, ale pouze na školní úrovni. Jejich antagonismus nepřerůstá hranice Bradavic. Hrdina Harry má dva protivníky – Draca, kterému musí čelit ve škole, a Voldemorta, jemuž se musí postavit v rámci celého světa kouzelníků.

Draco je nejen protivníkem Harryho, ale v jistém smyslu také jeho opakem, jeho činy a řeči dávají tím více vyniknout Harryho kladným stránkám. Dracova povaha je částečně načrtnuta již při jejich prvním setkání u madame Malkinové. Jeho názory však Harry nejdříve nepochopí. Poté, co se ale Draco plně odhalí ve vlaku do Bradavic, ukáže se Harryho zdravý úsudek:

'You'll soon find out some wizarding families are much better

than others, Potter. You don't want to go making friends with the wrong sort. I can help you there.'

He held out his hand to shake Harry's, but Harry didn't take it.

'I think I can tell who the wrong sort are for myself, thanks,' he said coolly.¹⁴⁾

Jejich odlišné názory mají své kořeny ve výchově. Zatímco Harry až do svých jedenáctých narozenin o kouzelnících a „mudlech“ neslyšel, Draco vyrůstal v představě, že je lepší než ostatní žáci z nekouzelnických rodin. Důsledkem této výchovy je jeho nadřazenost a samolibost. Vysmívá se Harryho úspěchům a zlehčuje je. Zatímco Harry si musí všechna svá vítězství těžce vydobýt, Draco se pyšní pouze svým zděděným statutem. Symbolem jejich odlišnosti (poté, co se Draco stane zmijozelským chytačem) je Zlatonka (Goldie):

Off Harry fled, the Bludger trailing a few feet behind him: and then, glaring back at Malfoy in hatred, he saw it, the Golden Snitch. It was hovering inches above Malfoy's left ear – and Malfoy, busy laughing at Harry, hadn't seen it.

For an agonising moment, Harry hung in mid-air, not daring to speed towards Malfoy in case he looked up and saw the Snitch.

WHAM! He had stayed still a second too long. The Bludger had hit him at last, smashed into his elbow, and Harry felt his arm break.¹⁵⁾

Zlatonka představuje možnosti, které má Draco přímo před sebou, je však tak soustředěn na chyby a neštěstí druhých, že ji nevidí. Má totiž všechno, co je zapotřebí k úspěchu: dobré zázemí, peníze a kouzelnický původ. Jeho povyšování se nad druhé a

z toho vyplývající pasivní postoje však tyto výhody negují. Zato Harry, i když nemá takové možnosti, jde pevně za svým cílem a dosáhne ho i přes různá protivenství a překážky, v tomto případě reprezentované zlomenou rukou.

4.3. Učitelé

4.3.1. Albus Brumbál (Albus Dumbledore)

Brumbálovo křestní jméno znamená v latině „bílý“, což je barva jeho vlasů a vousů a tvoří dokonalý protiklad k „temnému“ lordovi. Pojem „Dumbledore“ pochází ze staré angličtiny a v překladu znamená „čmelák“. Při rozdělení tohoto anglického slova na dvě části – bumble a bee, dostáváme dvě charakteristiky Brumbála. Ten, jak se zdá, se chová někdy zmateně a podivně, avšak vždy má k tomu svůj důvod, který není zcela zjevný. A stejně jako včela v sobě skrývá potencionální nebezpečí pro nepřítele, tak i Brumbál disponuje určitou silou a mocí, jež ale používá pouze v krajní situaci:

But the headless golden statue of the wizard in the fountain had sprung alive, leaping from its plinth to land with a crash on the floor between Harry and Voldemort. The spell merely glanced off its chest as the statue flung out its arms to protect Harry.

‘What? - ?’ cried Voldemort, staring around. And then he breathed, Dumbledore!’¹⁶⁾

Důkazem jeho síly je tvrzení, že je jediný, koho se kdy Voldemort bál. Se svými bílými vlasy, jež odkazují na moudrost stárí, svými vlastnostmi a uznávanou mocí, představuje archetyp

moudrého kouzelníka ve službách dobra. Nelze si nevšimnout jeho podoby s Gandalfem Šedým, potažmo Bílým nebo s Merlinem. Harry by pak představoval Brumbálova Artuše. Podobností s artušovskou legendou se v *Harry Potterovi* vyskytuje víc. Kromě Ohnivého poháru, který připomíná Svatý grál, je zde také motiv „vraždění nevinátek“:

Pak král Artuš poručil odebrat rodičům všechny děti narozené v měsíci květnu, které zplodili velmoži a porodily urozené dámy, protože mu Merlin předpověděl, že ten, kdo způsobí záhubu jeho i celé říše, se narodí v květnu.¹⁷⁾

Jde o událost, sahající od biblického Heroda, přes Artuše, až po lorda Voldemorta. Všichni se totiž snažili zlikvidovat svého potencionálního nepřítele, určeného na základě věštby.

4.3.2. Zlatoslav Lockhart (Gilderoy Lockhart)

Křestní jméno učitele obrany proti černé magii vyjadřuje pozlátko, kterým je Lockhart pokryt. Ačkoli svým hezkým zevnějškem dokáže zmást a oklamat veřejné mínění, příjmení dešifruje jeho pravou podstatu. Lockhart, jako „locked heart“ naznačuje, že nemá ve svém srdci místo pro nikoho kromě sebe. Je egoistický a zahleděný jen do sebe. Chybí mu základní vlastnost hrdinů, kterou naopak silně oplývá Harry, a tou je skromnost. Lockhartovo chvástání a chlubení je tím paradoxnější, že je nakonec odhalen jako podvodník, který se pyšnil cizím peřím. Tvoří absolutní protipól k Harrymu, který své úspěchy nikdy veřejně neprezentuje, ale snaží se naopak dokázat, že si svou pověst zaslouží.

Lockhart se vžívá do své role populární osobnosti, přestává rozlišovat pravdu a lež a zdá se, že skutečně věří, že všechny své hrdinské skutky vykonal. Snaží se být dokonce Harrymu mentorem v oblasti popularity:

*'Gave you a taste for publicity, didn't I?' said Lockhart. 'Gave you the bug. You got onto the front page of the paper with me and you couldn't wait to do it again.'*¹⁸⁾

Uvádí tak Harryho do trapných situací, protože jeho cílem je upozorňovat na sebe co nejméně poté, co zažil již svých, podle něj nezasloužených, „patnáct minut slávy“ v prvním díle.

4.3.3. Minerva McGonagallová (Minerva McGonagall)

Minerva byla římská bohyně řemesel, později byla ale přirovnávána k Athéně, tzn. řecké bohyni moudrosti. Její jméno odpovídá předmětu, který profesorka McGonagallová učí:

*Then she changed her desk into a pig and back again. They were all very impressed and couldn't wait to get started, but soon realised they weren't going to be changing the furniture into animals for a long time.*¹⁹⁾

McGonagallová patří mezi zvěromágy (umí se přeměnit v kočku), k čemuž je zapotřebí značných kouzelnických schopností.

Je přísná, ale zároveň spravedlivá. Ačkoliv je ředitelkou nebelvírské koleje, své žáky neupřednostňuje před jinými, jak to činí Snape. Trvá sice na dodržování školního řádu a nařízení, ale při jejich porušení je schopna, a to zejména v Harryho případě,

Pro veřejné bezpečí je ale schopen zapomenout na osobní hořkost a Harrymu pomoci:

'Why do I have to Occlu – thing ?' he blurted out.

'Because the Headmaster thinks it a good idea,' said Snape smoothly. 'You will receive private lessons once a week, but you will not tell anybody what you are doing, least of all Dolores Umbridge. You understand?'

'Yes,' said Harry. 'Who's going to be teaching me?'

Snape raised an eyebrow.

'I am,' he said.²¹⁾

Snapeův vývoj je příkladem, jak je Rowlingová schopna měnit detaily, ale zároveň udržet celkový dojem. Snapovou stálou vlastností jako hlavy Zmijozelu zůstává lstivost a prohnanost.

5. Konflikt dobra a zla

5.1. Podstata konfliktu

Rowlingová se ve svých románech zabývá některými morálními a sociálními otázkami – problematikou nesmrtelnosti, zotročení a nespravedlností špatného zákonodárného systému. Avšak nejdůležitějším tématem, které se objevuje ve všech dílech a tvoří těžiště konfliktu dobra a zla, je záležitost rasismu a „čisté krve“.

Každá škola odráží svou dobu a společnost. Prostřednictvím spojení žánru fantasy a školního příběhu se autorce povedlo zareagovat na aktuální problém posledních desetiletí: rasovou nenávist. Na mnoha místech světa vedou náboženské nebo etnické důvody k diskriminaci či dokonce vyhlazování celých skupin obyvatel.

Předznamenání rasové diskriminace se objevuje již na počátku prvního dílu, během rozhovoru Draca s Harrym, v němž je i původ budoucího nepřátelství mezi oběma chlapci.

'Where are your parents?'

'They're dead,' said Harry shortly. He didn't feel much like going into the matter with this boy.

'Oh, sorry,' said the other, not sounding sorry at all. 'But they were our kind, weren't they?'

'They were a witch and wizard, if that's what you mean.'

'I really don't think they should let the other sort in, do you?'¹⁾

Určitý stupeň diskriminace se vyskytuje i uvnitř Bradavic. Ronův strach naznačuje, že při ceremoniálu rozdělování prvních ročníků do jednotlivých kolejí není vše v pořádku. Ačkoli

hlavním kritériem jsou vlastnosti žáků, existuje jedna kolej, u které stojí na prvním místě čistota kouzelnické krve – Zmijozel. Rasové napětí ve škole vrcholí ve druhém díle, kdy se minoritní skupina, tzn. žáci z „mudlovských“ a polo-kouzelnických rodin cítí být ohrožena. Po zařazení Harryho do Nebelvíru (Gryffindor) a charakteristice Zmijozelu jako koleje, ze které vzešlo nejvíce zlých kouzelníků, je zjevné, které dvě koleje sehrají největší úlohu při soupeření dobra se zlem.

Dalšími kritérii části kouzelnického světa pro hodnocení člověka jsou peníze, moc a postavení. Zvrácenost těchto hodnot je ukázána na rodině Malfoyových. Ačkoli mají všechny požadované atributy – původ, bohatství a moc, Lucius Malfoy se účastní podivných obchodů ve zlověstné Obrtlé ulici. Peníze tak jdou ruku v ruce s korupcí a nekalou činností.

Harryho výběr nejbližších přátel signalizuje, jaký postoj zaujme v nastávajícím konfliktu. Ron, pocházející sice z kouzelnické, ale chudé rodiny, a Hermiona, dcera zubařů, nemohou stát nikdy na straně zla, jaké představuje Voldemort.

Úspěchy této trojice naopak popírají, že původ je tím nejdůležitějším. Důkazem je i nešikovnost Nevilla Longbottoma, který pochází z „čistokrevné“ kouzelnické rodiny.

Díky tomu, že Harry vyrůstal u svých příbuzných, nenakazil se předsudky ohledně „čisté krve“, a už vůbec ne ohledně společenského postavení. Z vlastní zkušenosti věděl, že Dursleyovi, navenek bohatá a počestná rodina, byli ve skutečnosti povrchní a omezení lidé.

5. 2. Národnostní konflikt

Ve čtvrtém díle prerůstá zlo hranice Bradavic a proniká celým

světem kouzelníků. Motivem mistrovství světa ve famfrpálu vytvořila autorka prostor pro setkání kouzelníků z celého světa. Událost, kdy jsou „mudlové“ vyzdviženi do vzduchu a ponížováni, předznamenává Voldemortovu rostoucí moc a jeho návrat, který vrcholí Cedrikovou smrtí. Využití davu jako bezejmenné masy, s motivy kápí a nesnášenlivosti, silně připomíná Ku-klux-klan. Příběh Rowlingové se stává díl od dílu temnějším a zlověstnějším. Ve čtvrtém díle dochází dokonce k vraždě, která je spojena s úplným obnovením sil Voldemorta.

Na mistrovství světa ve famfrpálu se Harry a čtenář seznamují s kouzelníky z jiných zemí. Setkání rozdílných kultur posloužilo jako podklad k parodování určitých tradic a zvyků jednotlivých zemí. Autorka také napadá tradiční podceňování východu západem:

'Vell, ve fought bravely,' said a gloomy voice behind Harry. He looked around; it was the Bulgarian Minister for Magic.

'You can speak English!' said Fudge, sounding outraged.

'And you've been letting me mime everything all day!'

'Vell, it vos very funny,' said the Bulgarian Minister, shurgging.²⁾

Tato myšlenka je dále rozvíjena v Turnaji tří kouzelnických škol, kde Rowlingová opět paroduje předsudky o rozdílnosti mezi západem a východem. Zatímco Francouzi jsou krásní a okouzlující, Bulhaři nejsou příliš přitažliví a navíc jsou vedeni bývalým Smrtijedem, což je činí značně podezřelými. To, že se v Kruvalu jako v jediné škole vyučuje prakticky černá magie, tento status pouze potvrzuje.

5.3. SPOŽÚS (SPEW)

Metaforou Voldemortova postoje ke kouzelníkům může být postavení domácích skřítků. Jejich diskriminace, na kterou upozorňuje Hermiona, souvisí se závažným problémem celého díla:

*'S – P – E – W!' said Hermione hotly. 'I was going to put Stop the Outrageous Abuse of Our Fellow Magical Creatures and Campaign for a Change in Their Legal Status – but it wouldn't fit. So that's the heading of our manifesto.'*³⁾

Tato podřízenost skřítků, jež jsou povinni sloužit kouzelníkům zdarma, je obrazem zotročení kouzelníků Voldemortem, ať už bylo dobrovolné nebo vynucené. Laxní přístup ostatních spolužáků k Hermioniným snahám zrcadlí pasivní postoj jejich rodičů, kteří se nedokázali společně proti Voldemortovi spojit a svým váhavým chováním tak pro něj připravili půdu.

5.4. Harry kontra Voldemort

Harry a lord Voldemort jsou si podobní nejen fyzicky, ale hlavně tím, že oba vyrůstali jako sirotci u „mudlů“. Motiv dvou paralelních osudů naznačuje, že podobné výchozí podmínky mohou vést k odlišným životním postojům. Je zde je zdůrazněna myšlenka svobodné vůle a rozhodování. Ačkoli Voldemort i Harry vyrůstali bez rodičů, každý si zvolil jinou životní cestu. Jak zdůrazňuje Christopher Routledge, “in Rowling's novels, individuals are responsible for their actions and their identities”.⁴⁾ Jejich volba byla zřejmě ovlivněna i rozdílným vztahem

k rodičům, zejména k otci. Zatímco Voldemort svého otce nenávidí, Harry jej miluje a vzhlíží k němu jako ke svému vzoru.

Podstatou zla temného lorda je jeho nesnášenlivost vůči „mudlům“ a polo-kouzelníkům, jež je odvozena z nenávisti k jeho mudlovskému otci, který opustil svou manželku, když se dozvěděl, že je čarodějka (zde je možná inspirace Hitlerem, jenž rozpoutal holocaust, a údajným židovstvím jeho babičky).⁵⁾ Ale Harry, ačkoliv od Dursleyových nezažil nic než příkoří a ponižování, jeho postoj nesdílí.

Právě proto, že jsou si Harry a Voldemort tak podobní a přece tak rozdílní, jsou jejich osudy nerozlučně spjaté, jak je odhaleno v pátém díle. Oponentem zla však může být ještě jeden chlapec, který se narodil ve stejný den jako Harry. Je příznačné, že při záchraně věštby sehráli významnou roli právě Harry s Nevillem, protože oba byli možnými protivníky Voldemorta.

5.5. Relativita dobra a zla

Voldemortovo jméno pochází ze spojení francouzských slov a dalo by se přeložit jako „zloděj smrti“. Harry není schopen jej definitivně porazit. Voldemort se vyhýbá úplnému zničení a tak v podstatě „krade“ svou vlastní smrt.

Ačkoli není nikde naznačeno, že by Voldemort pocházel ze šlechtického rodu, používá titul „lord“. Tímto honosným označením je načrtnuta Voldemortova příslušnost ke konzervativní části kouzelníků. Souzní také s anglickou institucí House of Lords, jejíž mnozí členové mají přístup k vládě jen díky svému původu.⁶⁾ Proto tento titul dokonale vystihuje Voldemortovu osobnost, jelikož nejdůležitějším kritériem hodnocení je pro něj právě původ.

Chápání dobra a zla je často relativní. Voldemortovo jméno naznačuje, že lidi nelze soudit jen podle postavení nebo vzhledu. Za hezkým zevnějškem a honosným titulem se mohou skrývat negativní vlastnosti. Podobným příkladem je i Lockhart, který dokázal spoustu lidí svým okouzlujícím zjevem oklamat. Opačnými postavami jsou Snape nebo Sirius. Zejména Snape, jenž je hrdiny neustále podezříván, je schopen se v rozhodujících konfliktech postavit zlu. Hagridovo vnější vzezření je rovněž protikladem k jeho skutečné povaze. Přes svůj odpudivý vzhled a nespisovnou mluvu je jednou z nejkladnějších postav.

Vytvořením těchto postav se Rowlingová snaží mladé čtenáře přivést k hlubšímu zamyšlení nad charakterem lidí a odradit je od povrchního hodnocení.

Závěr

Dílo J. K. Rowlingové navazuje na příběhy ze školního prostředí, jejichž počátky jsou spojeny s polovinou devatenáctého století. Autorka však zpracovala toto téma zcela novým a unikátním způsobem, čímž si získala rozsáhlou čtenářskou obec. O její popularitě svědčí fakt, že zájem o sérii neklesá, i když byl vydán již 6. díl. Právě naopak, počet čtenářů čekajících na další pokračování neustále narůstá.

Příčina jejího úspěchu tkví především v moderním zpracování tématu školy. Zachovává sice klasické znaky dobrodružné literatury, ale její fantazijní svět nápadně připomíná svět současného čtenáře.

Rowlingová zvolila jazyk s ohledem na mladší věkovou skupinu čtenářů, které byl její příběh původně určen. Základními znaky jejího stylu jsou krátké věty a dynamika. Plynulost děje nezatěžuje rozsáhlými popisy prostředí a postav. Snaží se uchovat dramatickost, což se jí daří, přestože jsou její romány díl od dílu rozsáhlejší.

Děj *Harryho Pottera* se odehrává ve dvou světech, které jsou rozdílné pouze zdánlivě. Ve skutečnosti je magický svět v mnoha aspektech odrazem světa obyčejného. Prostor školy a kouzelných míst odpovídá místům, která dětští čtenáři znají ze svého vlastního života. Bradavice mají stejně jako kterákoli jiná internátní škola svoje koleje, odborné učebny, kabinety a školní hřiště. Školní potřeby si žáci nakupují v Příčné ulici, která představuje nákupní centrum. Obrtlá ulice je nebezpečným místem, kterých se zvláště ve velkoměstech vyskytuje velké množství. A v neposlední řadě je zde i centrum zábavy, Prasinky, kde se mládež těší z nakupování a může navštívit i místní

hostinec.

Magický svět není odděleným prostorem, ale s obyčejným světem se prolíná. Není tedy odtržen od reality, což jej činí přitažlivějším a snadněji představitelným. Nejasná hranice dává naději, že se magie může objevit i v našem světě.

Postavy Rowlingové jsou většinou založeny na kladných nebo záporných archetypech (kladnými jsou např. Brumbál a McGonagallová a zápornými Voldemort nebo Draco). Zejména vedlejší postavy jsou přesně vymezeny, a hlavně vytvořeny se značnou nadsázkou, protože děti chtějí mít jasnou představu o jejich charakteru. Jedinou kontroverzní postavou je učitel lektvarů. Snapovo ztvárnění nabádá k tomu, aby lidé nebyli souzeni podle prvního dojmu. I když se jeví záporným, v rozhodujících chvílích se staví na stranu dobra.

Čtenář se může snadno ztotožnit zejména s hlavními postavami. Harry je sice klasickým kladným hrdinou, ale není dokonalý, jsou odkrývány i jeho slabosti a chyby. Právě tím může být čtenářům blízký. Při překonávání obtíží a nebezpečí potřebuje pomoc přátel. Týmová práce je velmi důležitým prvkem pro utváření těsnějších vazeb mezi spolužáky, a také pro porážku zla. Trojice hrdinů se vzájemně doplňuje. Autorka opakovaně zdůrazňuje význam přátel. Jsou nejen oporou, ale zároveň se od nich lze naučit něčemu novému.

Jak bylo řečeno výše, fantazijní svět plný magických prvků je pouze zrcadlem našeho běžného světa. Na internetových forech se vyskytují stovky příspěvků, ve kterých děti vyjadřují touhu navštěvovat Školu čar a kouzel v Bradavicích. Tato přání by nemohla vzniknout, pokud by svět Rowlingové byl pro ně příliš abstraktním a neznámým. Série *Harryho Pottera* tak představuje naplnění tajných tužeb, které lidé v době dětství mají. Nemusí

se jednat přímo o schopnosti kouzlit, ale také o únik z nudné reality a prožití nějakého dobrodružství.

Dílo má však význam nejenom zábavný, ale také didaktický. Zásady morálního chování a jednání jsou do něj včleněny nenásilnou formou. Vzorce chování kladných postav mohou děti přijímat za své, aniž o tom vědomě přemýšlejí. Ustálená klišé ohledně morálky předkládá autorka takovým způsobem, aby na ně mladí čtenáři přišli a sami pochopili zásady správného jednání. Typickým příkladem je postava Draca Malfoye. Ačkoli působí dojmem, že je v kolektivu oblíbený, nemá žádné opravdové přátele. Přitahuje pouze zaslepené obdivovatele, kterým imponuje jeho nadřazenost a samolibost.

Stejně jako v každém příběhu pro děti je i tady odměňováno čestné jednání. Naopak bezcharakterní postavy jsou ukázány v silně negativním světle, proto nemohou být pro mladé čtenáře nikdy vzorem. Toto vymezení se nevztahuje pouze na hlavní konflikt mezi dobrem a zlem, ale i na jednotlivé interakce mezi spolužáky, jako je například zápas ve famfrpálu. Morální poselství je často skryto pod rouškou magie a nejzřetelněji se projevuje ve vyučovacích hodinách (např. snaha naučit žáky ohleduplnosti při zacházení s hipogryfy).

S didaktickým záměrem jsou vytvořeny i samotné postavy učitelů, protože právě na jejich osobnosti a schopnostech záleží, co si z určitého předmětu žáci odnesou. Zásadní roli hraje způsob, jakým podávají informace. Představitelkou úspěšného pedagoga je například McGonagallová, zatímco Binns, učitel historie, naprosto selhává. Přitom historii lze považovat za jeden z nejdůležitějších předmětů. Jak praví staré přísloví, „kdo nezná dějiny, je nucen je opakovat“. Dějiny umožňují pochopit vazbu mezi minulostí a současností, a tím porozumět i dnešní době.

Avšak Binns nevzbuzuje v žácích vůbec žádný zájem. Události líčí pouze jako řetězec dat bez vzájemných souvislostí. Studenty tak připravuje o důležité informace a zároveň o možnou obranu proti zlu. Rowlingová tím reaguje na fakt, že v současnosti jsou informace tím nejcennějším zbožím.

Autorka se také snaží upozornit na význam školy jako instituce. Prvním znakem je skutečnost, že Harry se do Bradavic vždy těší. Jsou pro něj příjemným prostředím, kam se touží ihned po prázdninách vrátit. Další charakteristikou bradavické školy je to, že není pouze „školou pro školu“, ale má vazbu na okolní svět. Rowlingová je často kritizována za to, že největší prostor věnuje popisu školy a vyučovacích hodin, a přitom nejdůležitější dramatické situace se vždy odehrávají mimo školní budovu. Hlavní dobrodružství však se školou nesouvisí pouze zdánlivě. Učitelé se snaží připravit žáky na budoucí život a v závěru jednotlivých dílů pomáhají získané znalosti hrdinům řešit klíčové konflikty.

Napětí mezi dobrem a zlem spočívá ve velmi aktuálním tématu, a tím je rasová nenávisť. Vyplývá z toho, že největší zlo si lidé způsobují sami, svou netolerantností, sobeckostí a zaslepeností. Dobro dosud nezvítězilo definitivně, protože tyto negativní vlastnosti jsou stálým jevem všech společností.

Způsob porážky zla v každém díle zdůrazňuje myšlenku, že pocit sounáležitosti, přátelství a týmová spolupráce jsou zásadní pro dosažení vítězství.

Dílo J. K. Rowlingové může být inspirací jak pro spisovatele „school story“, tak pro spisovatele fantasy. I přes volbu tradičního žánru zaujala miliony čtenářů po celém světě. Její úspěch není založen pouze na přitažlivém tématu nadpřirozena, ale také na určité nadčasovosti. Přestože se její svět podobá našemu

současnému světu, není nikde naznačeno, v jaké době se příběh odehrává. Pripomíná tím například Lewisovu Narnii, která je oblíbená již několik desetiletí.

SUMMARY

This diploma thesis deals with one of the most popular works of a current English literature for children and young readers. It tries to clarify the contribution of the author to the tradition of *school story*. J. K. Rowling enriches this tradition with elements of magic and with her specific sense of humour.

The first chapter of this diploma thesis covers the history of *school story*, describing the early beginnings of this kind of literature from the middle of the nineteenth century to the middle of the twentieth century.

The second chapter is devoted to the features of the setting of the magical and ordinary world. The author created a magical world which mirrors our everyday life. It makes it easier for the reader to imagine it and it makes this world more real.

The most important chapter is concerned with the interpretation of the connection between magic and the school environment, not just in the school building but also in the topic that are taught at school. Magical elements are used to attract the reader's attention. Its function is also to make the story and the school environment more appealing. It is the means of getting the moral tidings across.

The fourth chapter focuses on particular features of the characters. Rowling's work has both entertaining and didactic meaning. The characters' behaviour carries a moral message. The author tries to remind the young readers of the principles of good manners using the acceptable form for them.

The conflict between good and evil is an essential part of adventure stories and fantasy. That is why this theme is the most important concern of the last chapter. The conflict is based on

the racial intolerance, which is actual up to our times.

The work of J. K. Rowling can be an inspiration not only for the authors of school story but also for those who write fantasy. Eventhough she had chosen a well-known theme, she attracted millions of readers all around the world. Her success is not just based on employing magical elements. Her art is in the way she deals with the topic and in the usage of comprehensible language, and further more in her sense of humour.

Poznámky k 1. kapitole

- 1) Julia Eccleshare, A Guide to the Harry Potter Novels, London 2002, s. 54.

Poznámky ke 2. kapitole

- 1) J. K. Rowling, Harry Potter and the Chamber of Secrets, London 1998.
s. 50 – 51.
- 2) J. R. R. Tolkien, Hobit, Praha 1994.
C. S. Lewis, Letopisy Narnie, Praha 1992.
- 3) J. K. Rowling, Harry Potter and the Order of Phoenix, London 2003, s. 241.
- 4) Colin Manlove, From Alice to Harry Potter. Children's Fantasy in England, USA 2003.
- 5) Jacques Le Goff, Středověký člověk a jeho svět, Praha 1999.
- 6) Julia Eccleshare, c. d.
- 8.) Tamtéž, s. 62.
- 9) Jenny Nimmo, Midnight for Charlie Bone, Los Angeles 2003.
- 10) J. K. Rowling, Harry Potter and the Philosopher's Stone, London 1997,
s. 101.
- 11) Tamtéž, s. 122.
- 12) J. K. Rowling, Harry Potter and the Goblet of Fire, London 2000, s. 43.
- 13) Tamtéž, s. 69.
- 14) Tamtéž, s. 63.
- 15) Roger Highfield, Kouzelná věda a Harry Potter, Praha 2003, s. 43.

Poznámky ke 3. kapitole

- 1) J. K. Rowling, Harry Potter and the Philosopher's Stone, s. 133.
- 2) David Colbert, c. d., s. 166.
- 3) Jana Marhounová, Dospívání, Praha 1996.
- 4.) J. K. Rowling, Harry Potter and the Prisoner of Azkaban, London 1999, s. 38.
- 5) V. Propp, Morphology of the Folktale, USA 1970.
- 6) D. Colbert, c. d.
- 7) Tamtéž, s. 166.
- 8) Tamtéž, s. 148.
- 9) J. K. Rowling, Harry Potter and the Prisoner of Azkaban, s. 187.
- 10) Táž, Harry Potter and the Order of Phoenix, London 2003, s. 405.
- 11.) Táž, Harry Potter and the Goblet of Fire, s. 261.

- 12.) Táž, Harry Potter and the Philosopher's Stone, s 118.
- 13) D. Colbert, c. d.
- 14) J. K. Rowling, Harry Potter and the Philosopher's Stone, s. 120.
- 15) Táž, Harry Potter and the Chamber of Secrets, 186 – 187.
- 16.) Táž, Harry Potter and the Order of Phoenix, s. 717.
- 17) Thomas Malory, Artušova smrt III. Kniha XI – XXI, Brno 1998, s. 84.
- 18) J. K. Rowling, Harry Potter and the Chamber of Secrets, s. 101.
- 19.) Táž, Harry Potter and the Philosopher's Stone, s. 147.
- 20) Tamtéž, s. 165.
- 21) J. K. Rowling, Harry Potter and the Order of Phoenix, s. 458.

Poznámky ke 4. kapitole

- 1) J. K. Rowling, Harry Potter and the Prisoner of Azkaban, s. 120 – 121.
- 2) Adrienne E. Gavin – Christopher Routledge (edd.), Mystery in Children's Literature. From the Rational to the Supernatural, Great Britain 2001, s. 12.
- 3) J. K. Rowling, Harry Potter and the Order of Phoenix, s. 450.
- 4) Tamtéž, s. 345 – 346.
- 5) J. K. Rowling, Harry Potter and the Philosopher's Stone, s. 138 – 139.
- 6) Táž, Harry Potter and the Prisoner of Azkaban, s. 349.
- 7) Uršula Le Guinn, A Wizard of Earthsee, London 1985.
- 8) Naomi Wood, Wizard Schools and Authority in Le Guinn, Rowling and Jones, České Budějovice, 24. 3. 2004.
- 9) Táž, Harry Potter and the Chamber of Secrets, s. 163.
- 10) Táž, Harry Potter and the Goblet of Fire, s. 575.
- 11) J. Eccleshare, c. d., s. 94.
- 12) J. K. Rowling, Harry Potter and the Prisoner of Azkaban, s. 130.
- 13) Tamtéž, s. 96.
- 14) J. K. Rowling, Harry Potter and the Goblet of Fire, s. 212.
- 15) Tamtéž, s. 360.
- 16) J. K. Rowling, Harry Potter and the Prisoner of Azkaban, s. 195 – 196.
- 17) Tamtéž, s. 332.

Poznámky k 5. kapitole

- 1.) J. K. Rowling, Harry Potter and the Philosopher's Stone, s. 89.
- 2.) J. K. Rowling, Harry Potter and the Goblet of Fire, s. 104.
- 3.) Tamtéž, s. 198.
- 4.) A. E. Gavin – Ch. Routledge, c. d., s. 208.
- 5) Harald Steffahn, Hitler, Olomouc 1996.
- 6) A. E. Gavin – Ch. Routledge, c. d.

Bibliografie

Primární literatura:

- J. K. Rowling: *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London 1997.
- J. K. Rowling: *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. London 1998.
- J. K. Rowling: *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*. London 1999.
- J. K. Rowling: *Harry Potter and the Goblet of Fire*. London 2000.
- J. K. Rowling: *Harry Potter and the Order of Phoenix*. London 2003.

Sekundární literatura:

- Julia Eccleshare: *A Guide to the Harry Potter Novels*. London 2002.
- Colin Manlove: *From Alice to Harry Potter. Children's Fantasy in England*. USA 2003.
- V. Propp: *Morphology of the Folktale*. USA 1970.
- Adrienne E. Gavin – Christopher Routledge (edd.): *Mystery in Children's Literature. From the Rational to the Supernatural*. Great Britain 2001.
- Roger Highfield: *Kouzelná věda a Harry Potter*. Praha 2003.
- Jenny Nimmo: *Midnight for Charlie Bone*. Los Angeles 2003.
- Uršula Le Guinn: *A Wizard of Earthsee*. London 1985.
- Tim Dedopulos: *Wizards*. London 2001.
- J. R. R. Tolkien: *Hobit*. Praha 1994.
- J. R. R. Tolkien: *Pán prstenů*. Praha 1982.

C. S. Lewis: *Letopisy Narnie*. Praha 1992.

Thomas Malory: *Artušova smrt III. Kniha XI – XXI*. Brno 1998.

Harald Steffahn: *Hitler*. Olomouc 1996.

Jacques Le Goff: *Středověký člověk a jeho svět*. Praha 1999.

Jana Marhounová: *Dospívání*. Praha 1996.

